

Janica Eriksson & Anniina Salo

POSITIIVISEN PEDAGOGIIKAN TOTEUTUMINEN KOTKAN JA HAMINAN VUOROPÄIVÄKODEISSA

Positiivisen pedagogiikan opas ja muistilista

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomikoulutus

2021

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Janica Eriksson ja Anniina Salo
Työn nimi	Positiivisen pedagogiikan toteutuminen Kotkan ja Haminan vuoropäiväkodeissa – Positiivisen pedagogiikan opas ja muistilista
Toimeksiantaja	Kotkan kaupunki ja Haminan kaupunki
Vuosi	Elokuu 2021
Sivut	46 sivua, liitteitä 14 sivua
Työn ohjaaja(t)	Maija Olli

TIIVISTELMÄ

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä oli tarkoitus selvittää positiivisen pedagogiikan toteuttamista Kotkan ja Haminan vuoropäiväkodeissa sekä poikkeusolojen vaikutusta positiivisen pedagogiikan toteuttamiseen. Opinnäytetyön tavoitteena oli löytää yksinkertaisia keinoja hyödyntää positiivista pedagogiikkaa varhaiskasvatuksen vuorohoidossa. Samalla kartoitettiin poikkeusolojen mahdollisia vaikutuksia positiivisen pedagogiikan toteuttamiseen. Opinnäytetyön tuotoksena luotiin opas positiivisen pedagogiikan käyttöön sekä oppaan pohjalta koottiin muistilista, jota voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksessa. Opas sisältää teoretietoa positiivisesta pedagogiikasta ja tutkimuksen kohteena olleiden päiväkotien työntekijöiden nostamia tapoja tuottaa positiivista pedagogiikkaa. Tiiviiseen muistilistaan on koottu positiivisen pedagogiikan pääpointteja. Opinnäytetyön tilaajana toimi Kotkan kaupunki ja Haminan kaupunki.

Opinnäytetyössä käytettiin laadullista tutkimusmenetelmää. Tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla kahden eri vuoropäiväkodin varhaiskasvattajia. Haastattelut tehtiin etäyhteydellä vallitsevan koronatilanteen takia. Informanteiksi haastatteluihin oli valittu yhteensä kuusi varhaiskasvattajaa, kolme molemmista päiväkodeista. Haastatteluihin osallistui neljä varhaiskasvatuksen opettajaa ja kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Teorettinen viitekehys koostuu muun muassa varhaiskasvatuksen kuvauksesta, varhaiskasvatussuunnitelmista, positiivisesta pedagogiikasta sekä otettu huomioon koronaepidemiasta aiheutuneet poikkeusolot.

Asiasanat: varhaiskasvatus, positiivinen pedagogiikka, vuorohoito

Degree	Bachelor of Social Services
Author (authors)	Janica Eriksson and Anniina Salo
Thesis title	Realization of positive pedagogy in day-care centers of Kotka and Hamina
Commissioned by	City of Kotka and City of Hamina
Time	August 2021
Pages	46 pages, 14 pages of appendices
Supervisor	Maija Olli

ABSTRACT

The purpose of this practice-based thesis was to find out the realization of positive pedagogy in Kotka and Hamina day-care centers and to find out the effect of exceptional circumstances on the realization of positive pedagogy. Both selected day-care centers are specialized in nonstandard hour childcare. The objective of this thesis was to discover simple ways to make good use of positive pedagogy in nonstandard hour childcare. At the same time, the possible effects of exceptional circumstances on the realization of positive pedagogy were sorted out.

The thesis was carried out using the qualitative research method. The material of the thesis was collected by interviewing six people who worked in the early childhood education, three from both day-care centers. There were four early childhood education teachers and two early childhood education workers in these interviews. The material was analyzed with content analysis. The theoretical framework was formed by early childhood education, the national core curriculum for the early childhood education and care, positive pedagogy and taking into account Covid-19 exceptional circumstances.

The content of the positive pedagogy guide and checklist were built to use in early childhood education, especially in nonstandard hour child-care. The guide contains theoretical information on positive pedagogy and the good course of actions from the educators of early childhood education. The checklist contains the main points of positive pedagogy.

Keywords: early childhood education, positive pedagogy, nonstandard hour childcare

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	VARHAISKASVATUS JA VUOROHOITO	7
2.1	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	8
2.1.1	Toimintakulttuuri	9
2.1.2	Pedagoginen toiminta	11
2.2	Kotkan ja Haminan varhaiskasvatussuunnitelmat.....	12
3	POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA.....	14
3.1	PERMA-teoria.....	16
3.2	Viiden askeleen malli	17
3.3	Luontenvahvuudet	19
4	AJANKOHTAISUUS	20
5	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	21
6	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	22
7	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS	23
7.1	Aloitusvaihe	24
7.2	Suunnitteluvaihe	24
7.3	Esivaihe	26
7.4	Työstövaihe ja aineiston analyysi	27
7.4.1	Miten positiivista pedagogiikkaa toteutetaan vuoropäiväkodeissa?	28
7.4.2	Kuinka poikkeusolot ovat vaikuttaneet positiivisen pedagogiikan toteutumiseen?	31
7.4.3	Positiivisen pedagogiikan haasteet ja mahdollisuudet	32
8	POSITIIVISEN PEDAGOGIIKAN TOTEUTUMISEN OPAS JA MUISTILISTA	34
8.1	Positiivisen pedagogiikan opas.....	34
8.2	Positiivisen pedagogiikan muistilista.....	37
8.3	Tuotoksen arviointi.....	37
9	POHDINTA JA YHTEENVETO.....	40

9.1	Eettisyys ja luotettavuus	41
9.2	Jatkotutkimusehdotukset	43
LÄHTEET.....		44

LIITTEET

- Liite 1. Positiivisen pedagogiikan opas
- Liite 2. Positiivisen pedagogiikan muistilista
- Liite 3. Tutkimuslupahakemukset
- Liite 4. Haastattelurunko
- Liite 5. Saatekirje
- Liite 6. Haastattelun suostumuslomake

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää positiivisen pedagogiikan toteutumista Kotkan ja Haminan vuoropäiväkodeissa, ja luoda näiden selvitysten pohjalta opas sekä muistilista hyvistä tavoista toteuttaa positiivista pedagogiikkaa. Positiivinen pedagogiikka on tärkeää varhaiskasvatuksessa, ja sitä on sivuttu Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ja Varhaiskasvatuslaissa, joten on hyvä löytää uusia tapoja positiivisen pedagogiikan toteuttamiseen. Vuoropäiväkodeissa lapset saattavat viettää aikaa enemmän kuin päiväkodissa, jossa ei ole vuorohoitoa, joten on tärkeää toteuttaa positiivista pedagogiikkaa koko päivän ajan. Nykyään on ymmärretty, että laadukkaalla varhaiskasvatuksella saavutetaan pitkä hyöty lapselle ja suuri säästö yhteiskunnalle. Lapsen varhaiskasvatusaikana syntyy perusta lapsen hyvinvoinnille, tasa-arvoiselle kehitykselle, motivaatiolle ja oppimisen ilolle. (Leskisenoja 2019, 21.)

Tämän toiminnallisen opinnäytetyöprosessin myötä kirjoitetaan opinnäytetyöraportti ja tuotoksina tuotetaan kaksi tuotosta. Ensimmäinen tuotos on positiivisen pedagogiikan opas (liite 1), joka sisältää teoretietoa positiivisesta pedagogiikasta sekä tutkimuksen kohteena olevien päiväkotien työntekijöiden esiinnostamia hyviä tapoja tuottaa positiivista pedagogiikkaa. Toinen tuotos on hyvien toimintamallien muistilista (liite 2). Tiivis muistilista kootaan oppaan pohjalta ja sen tarkoitus on tuoda mahdollisesti molempiin yksiköihin uusia tapoja ja keinoja toteuttaa positiivista pedagogiikkaa. Tuotokset hyödyttävät molempia yksiköitä positiivisen pedagogiikan näkökulmasta, mutta siitä voivat hyötyä myös muut päiväkodit. Se voitaisiin asettaa johonkin helposti näkyvään paikkaan, jolloin se muistuttaisi positiivisen pedagogiikan käytöstä. Toimeksiantajina toimivat Haminan ja Kotkan kaupunkien varhaiskasvatussyksiköt.

Ajankohtaisuus on myös huomioitu opinnäytetyössä, sillä tämänhetkinen Covid-19 tilanne tuo haasteita myös varhaiskasvatukseen. Tarkoituksena ei ole korostaa tämänhetkisen pandemian vaikutusta opinnäytetyön tutkimuksen tuotoksissa, mutta huomioida ne yhtenä mahdollisena vaikuttavana tekijänä. Covid-19 viruksesta huolimatta varhaiskasvatus toimii suhteellisen normaalisti ja pandemian voidaan olettaa rasittavan työyhteisöjä. Opinnäytetyön avulla

pyritäänkin luomaan helppoja keinoja jakaa positiivisen pedagogiikan kautta hyviä asioita lasten sekä henkilöstön arkeen.

2 VARHAISKASVATUS JA VUOROHOITO

Varhaiskasvatus on tarkoitettu ikävuosille 0–6 ja se on osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Varhaiskasvatukseen sisältyy kolme toimintamuotoa, joita ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta. Nämä toimintamuodot eroavat toisistaan ja erot otetaan huomioon paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa. Varhaiskasvatus on tärkeässä roolissa lapsen kasvun ja oppimisen polulla. (Mitä on varhaiskasvatus s.a.) Varhaiskasvatuslaki määrittelee varhaiskasvatusta seuraavasti: ”Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka” (Varhaiskasvatuslaki 540/2018).

Varhaiskasvatuksella on monta tärkeää tehtävää ja varhaiskasvatuksen tavoitteet on kirjattu varhaiskasvatuslakiin. Tavoitteena on edistää lasten iän ja kehityksen mukaan kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Varhaiskasvatuksen tulee myös tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa tulee toteuttaa ja mahdollistaa lapsille myönteiset oppimiskokemukset. Varhaiskasvatusympäristön tulee olla kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen. Lasta tulee myös kunnioittaa toiminnassaan ja mahdollistaa lasten ja henkilöstön pysyvät vuorovaikutussuhteet. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Varhaiskasvatuksessa kaikilla lapsilla pitää olla yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen. Yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa pitää edistää. Lisäksi tulee antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kielellisiä, kulttuurillisia, uskonnollisia ja katsomuksellisia taustoja. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Lapsen yksilöllinen tuen tarve tulee tunnistaa ja antaa tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmettyä mahdollisesti monialaisessa yhteistyössä. Lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja pitää kehittää. Vertaisryhmässä toimimista tulee edistää sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, kunnioittamaan toisia ihmisiä ja yhteiskunnan jäsenyyteen. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Lapsen pitää saada mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa tulee toimia yhdessä tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi. Lisäksi vanhempia tai muuta huoltajaa tuetaan kasvatustyössä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018).

Samat tavoitteet koskevat myös vuorohoitoa. Vuorohoitoa järjestetään iltaisin, öisin, viikonloppuisin ja arki- ja juhlapäivinä. Sitä on järjestettävä tarpeen mukaisessa laajuudessa lapselle, joka tarvitsee sitä vanhemman tai muun huoltajan opiskelun tai työnteon takia. Vuorohoidossa päivittäinen kesto on lapsen tarpeen mukainen ja lasten osallistuminen on vuorohoidossa usein epäsäännöllistä. Varhaiskasvatuksen päivähoidon sekä vuorohoidon tavoitteet sekä sisällöt noudattavat samoja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toimintakulttuuria ja pedagogista toimintaa. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 19.)

2.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018, 7–8) perustuu vahvasti varhaiskasvatuslakiin ja toimii pohjana paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa. Tärkein asia, jota varhaiskasvatussuunnitelma tukee, on lapsen kokonaisvaltainen kasvu, kehitys sekä oppiminen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden avulla taataan yhdenvertainen ja laadukas varhaiskasvatuskokemus lapselle ja tämän perheelle. Tarkoituksena on tukea sekä ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä. Jokainen paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma pohjautuu perusteisiin, joka velvoittaa varhaiskasvatuksen järjestäjiä, eli kuntia tai yksityisiä palveluntuottajia, takaamaan laadukasta, suunnitelmallista sekä perusteltua toimintaa varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsille.

2.1.1 Toimintakulttuuri

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuurilla tarkoitetaan toimintaa, jonka varhaiskasvatus muotoilee. Toimintakulttuuriin sisältyy varhaiskasvatuksen arvot ja periaatteet, tulkinta työtä ohjaavista normeista ja tavoitteista, oppimisympäristöt ja työtavat, yhteistyöt ja sen eri muodot, vuorovaikutus ja ilmapiiri, henkilöstön osaaminen, ammatillisuus ja kehittämisote, johtamisrakenne ja -käytännöt sekä toiminnan organisointi, suunnittelu, toteuttaminen ja arviointi. Tietyt tekijät ohjaavat toimintakulttuurin muodostamista ja kaikki yhteisön jäsenet voivat vaikuttaa siihen. Tiedostamattomat, tiedostetut sekä tahattomat tekijät luovat merkityksiä toimintakulttuurille. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 28.)

Varhaiskasvatuksen tärkein tehtävä on tukea lapsen kehitystä sekä oppimista. Varhaiskasvatuksessa toiminnan tulee olla pedagogisesti perusteltua, jolloin henkilöstö peilaa yhteisön arvoja, asenteita ja tapoja omiin tapoihinsa toimia vuorovaikutuksessa. Toimintakulttuuri luo laatua varhaiskasvatukseen ja takaa sen luovan parhaat mahdolliset olosuhteet kaikelle kehitykselle ja oppimiselle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 28.)

Toimintakulttuuri voidaan jakaa tiettyjen periaatteiden mukaisesti viiteen eri kategoriaan. Tarkoituksena on tietty toiminta-ajatus ja toiminnan tavoitteiden tuominen käytäntöön osallistaen lapset ja heidän huoltajansa mukaan. Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä on yksi periaate, jonka avulla henkilöstöä kannustetaan itsearviointiin sekä tiedon ja osaamisen jakamiseen. Mielipiteiden ja tunteiden ilmaisu sekä hyväksyminen ovat osa periaatteen tavoitetta, jossa lapset ja henkilöstö oppivat yhdessä toisiltaan uusia asioita. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 29.)

Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö puolestaan peilaa tavoitteensa vahvasti sille, kuinka merkityksellistä lapsen hyvinvoinnin kannalta leikki on. Henkilöstön yhteistyö sekä vuorovaikutus niin lähiympäristön kanssa kuin huoltajien kanssa toimii pohjana toimintakulttuurille. Yhteistyön kautta mahdollistetaan tila ja aika leikille sekä sen toteuttaminen parhailla mahdollisilla keinoilla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 30.)

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo takaa periaatteena lasten, henkilöstön sekä huoltajien mielipiteiden, osallistumisen sekä yhdenvertaisuuden. Tämän ansiosta toimintakulttuurin avulla vahvistetaan niin kuulluksi tulemistä kuin mahdollisuutta olla tärkeänä osana yhteisöä. Lapsen kehitystä ja oppimista voidaan tukea positiivisella vuorovaikutuksella tarkoituksena antaa lapsen identiteetille ja itsetunnolle mahdollisuus kehittyä. Yhteisön tehtävänä on luoda puitteet sille, jotta tasa-arvoinen, yhdenvertainen sekä osallisuutta edistävä toimintakulttuuri toteutuu. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 30–31.)

Kulttuurien moninaisuus ja kielitietoisuus takaavat periaatteena monimuotoisen yhteiskunnan, jossa jokaisella on oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen. Toimintakulttuurina henkilöstön tulee tiedostaa kielten läsnäolo arkipäivässä ja mahdollistaa niiden tuomat positiiviset vaikutukset osaksi lapsen kehitystä sekä oppimista. Jokaisen lapsen kielelliset lähtökohdat huomioidaan ja niiden pohjalta luodaan toimintasuunnitelma, jonka tarkoituksena on ennen kaikkea mahdollistaa erilaiset tilanteet kielen käyttöön sekä aikaa käyttää kieltään monipuolisesti. Kulttuurisesti kestävä kehitys on keskeisessä roolissa periaatetta, jonka ansiosta voidaan pyrkiä luomaan myös uusia yhdessä toimimisen tapoja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 31.)

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa ovat viides periaate, jonka pohjana toimii varhaiskasvatuksen tavoite pitää huolta yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Tarkoituksena on sisällyttää kiireettömyys osaksi varhaiskasvatuksen arkea, jolloin hyvinvoinnin edellyttämät liikunta, lepo ja ravinto saavat tarpeeksi tilaa jokapäiväisestä toiminnasta. Tunnetaitojen harjoittelu sekä ratkaisukeskeisyys ovat varhaiskasvatuksessa teemoja, joiden avulla pyritään edesauttamaan lasten hyvinvointia. Kaikessa toiminnassa pyritään huomioimaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä elämäntapa, joka tarkoittaa varhaiskasvatuksessa ennen kaikkea välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, säästäväisyyttä, korjaamista sekä uusiokäyttöä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 31–32.)

2.1.2 Pedagoginen toiminta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellään hyvin vahvasti pedagogisen toiminnan viitekehys. Pedagogisen toiminnan tavoite on hyvin kokonaisvaltainen, ja tarkoituksena on hyvillä vuorovaikutuksen keinoilla saavuttaa oppiva, hyvinvoiva lapsi. Varhaiskasvatuksessa pedagoginen toiminta mahdollistaa kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamisen samanaikaisesti. Laaja-alaisen osaamisen edistäminen on perusteissa korostettu, sillä sen vaikutukset ovat erittäin laajat lapsen kehittymisen ja oppimisen kannalta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 36.)

Laaja-alainen osaaminen jaetaan viiteen eri kohtaan, joiden avulla määritellään pedagogista toimintaa. Laaja-alaisen osaamisen kohtien avulla paikallisissa varhaiskasvatussuunnitelmissa voidaan määritellä tiettyjä kohtia, joita painotetaan sen paikan varhaiskasvatustyöyksiköiden pedagogisessa toiminnassa. Laaja-alainen osaaminen jakautuu ajatteluun ja oppimiseen, kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun, itsestään huolehtimiseen ja arjen taitoihin, monilukutaitoon ja tieto- ja viestintäteknologian osaamiseen sekä osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Kun pedagogisessa toiminnassa huomioidaan nämä osa-alueet, taataan lapselle silloin laaja-alainen osaaminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 36.)

Pedagogista toimintaa määrittelee myös oppimisen eri alueet. Näitä alueita ovat kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn. Oppimisen alueet huomioidaan varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa suunniteltaessa, että jokainen alueen teema täyttyisi ja sen avulla edistäisi perusteissa määriteltyä tavoitetta oppivasta ja hyvinvoivasta lapsesta. Lisäksi lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet huomioidaan pedagogista toimintaa suunniteltaessa, jotta lasten ääni osana heitä koskevaa toimintaa tulisi mahdollisimman hyvin kuulluksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 36.)

Toimintakulttuuri, oppimisympäristöt, työtavat, yhteistyö, pedagoginen dokumentointi ja arviointi sekä kehittäminen ovat pohjana kaikelle pedagogiselle toiminnalle. Tärkeimpänä kohtana pedagogisen toiminnan luomisessa on ar-

voperusta, jonka mukaan kaikki toiminta määräytyy. Arvoperustalla tarkoitetaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa olevia yleisiä periaatteita, joita ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus ja lapsen syrjintäkielto. Nämä arvot on määriteltävä tarkemmin jaettuihin kohtiin, jotka puolestaan ovat lapsuuden itseisarvo, ihmisenä kasvaminen, lapsen oikeudet, yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus, perheiden monimuotoisuus sekä terveellinen ja kestävä elämä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 21, 36.)

Oppimiskäsitys on pohjana myös pedagogiselle toiminnalle, ja se voidaan tiivistää yksinkertaisesti lauseeseen ”lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa” (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 21). Oppimiskäsitys myös takaa sen, että varhaiskasvatuksessa huomioidaan oppimisen tapahtuvat kaiken aikaa, ja lapset ovat kiinnostuneita oppimaan uutta. Lasten oppiminen tapahtuu parhaiten silloin, kun lasten toiveita kuunnellaan ja heille annetaan mahdollisuus vaikuttaa heitä koskevaan toimintaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 22.)

2.2 Kotkan ja Haminan varhaiskasvatussuunnitelmat

Varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus koostuu kolmesta tasosta. Siihen sisältyvät valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat. Paikallisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjataan varhaiskasvatuslain mukaiset tavoitteet, arvoperusta, oppimiskäsitys ja laaja-alainen oppiminen. Osuuksiin voidaan tehdä paikallisia lisäyksiä. Paikallisessa varhaiskasvatuksessa tulee kuvata lisäksi varhaiskasvatuksen järjestäminen, eri toimintamuodot ja niiden välinen yhteistyö. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7, 27.)

Kotkan varhaiskasvatussuunnitelman arvot perustuvat vahvasti varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Kaupunkistrategian arvoja nostetaan kuitenkin näkyviin ja korostetaan yhteneväisyyksiä varhaiskasvatuksen painotuksiin. Haminan varhaiskasvatuksen arvot perustuvat kaupunkistrategiaan. Arvoina ovat asukas- ja yritysälähtöisyys, tulevaisuusälähtöisyys sekä rohkeus. (Kotkan

varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 37; Varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 6–7.)

Kotkan varhaiskasvatuksen oppimiskäsitys koostuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden oppimiskäsityksestä. Vuorovaikutus on kasvun, kehityksen ja oppimisen paikka. Tärkeä vuorovaikutuksen muoto on leikki. Varhaiskasvatuksen henkilökunta hyödyntää opetuksessa leikin pedagogista merkitystä. Lisäksi oppimiskäsityksessä korostuvat lasten ihmettelyyn tarttuminen, toiminnallisuus, tutkiva oppiminen ja avoin oppimisympäristö. Myös Haminan varhaiskasvatussuunnitelman oppimiskäsitys perustuu vahvasti varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Oppimisen lähtökohtana ovat aiemmat kokemukset, lasten mielenkiinnon kohteet ja osaaminen. Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja olon ollessa turvallinen. myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet edistävät oppimisen toteutumista. Lasten tulee saada onnistumisen kokemuksia sekä iloa toiminnastaan ja itsestään oppijana. (Kotkan varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 40–41; Varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 7–8.)

Laaja-alainen oppiminen Kotkan varhaiskasvatuksessa näkyy esimerkiksi siinä, että käytössä on tieto- ja viestintätekniiikan suunnitelma. Digitaaliset laitteet ja niiden toimintamahdollisuudet ovat ajankohtaisia varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksessa panostetaan vuorovaikutukselliseen pienryhmäpedagogiikkaan, jolla lisätään lasten osallistumista ja vaikuttamista. Yrittäjyyskasvatuksen periaatteita noudatetaan Kotkan varhaiskasvatuksessa. Se täydentää osallistumista ja vaikuttamista. Lapsia kannustetaan olemaan omatoimisia, rohkeita ja suorittamaan pieniä työtehtäviä. Omatoimisuutta tukevat tehtävät vahvistavat lapsen sisäistä yrittäjyyttä. Haminassa varhaiskasvatuksessa noudatetaan periaatteina lasten itsetunnon kasvun tukemista, leikkikulttuurin tukemista, tunteiden sallimista, kannustavan ilmapiirin sallimista, kulttuurien kunnioittamista ja suvaitsevaisuuteen kasvamista perheiden kanssa. Lisäksi käytössä on myös pienryhmäpedagogiikka ja painotetaan monilukutaitoa, tieto- ja viestintäteknologiaa varhaiskasvatuksessa. (Kotkan varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 44–48; Varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 8–13.)

3 POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA

Varhaiskasvatustalaki sekä Varhaiskasvatustalussuunnitelman perusteet sivuavat molemmat niin tavoitteissaan, arvoissaan kuin luomissaan teemoissa positiivisuuden merkitystä kasvatuksessa. Laki määrittelee varhaiskasvatusta myös samojen näkökulmien pohjalta, joihin positiivinen pedagogiikka perustuu. Positiivinen pedagogiikka kohtaa lain sekä Varhaiskasvatustalussuunnitelman perusteet toimien nykypäivänä niitä täydentävänä keinona. Suurin osa aiemmin avatuista lain määrittelemistä tavoitteista ovat myös osana positiivisen pedagogiikan tavoitteita, ja luovat näin ollen sillan positiivisen pedagogiikan ja varhaiskasvatusta määrittelevän lain sekä suunnitelman välille vahvistaen ja täydentäen toisiaan. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018; Varhaiskasvatustalussuunnitelman perusteet 2018; Leskisenoja 2019, 29.)

Positiivinen pedagogiikka on nouseva trendi, jota pyritään soveltamaan lasten varhaiskasvatuksessa samalla tavoin kuin muitakin pedagogisia menetelmiä. Sen taustalla vaikuttaa vahvasti positiivinen psykologia, joka on tieteenalana uusi ja painottuu voimavaraperustaiseen sekä myönteiseen psykologiaan. Ennen kaikkea mahdollisuuksien, vahvuuksien ja myönteisten toimintatapojen selvittäminen sekä johtaminen eteenpäin ovat positiivisen psykologian ja sitä kautta positiivisen pedagogiikan taustalla. Positiivinen psykologia, samoin kuin positiivinen pedagogiikka, mieltävät lapsen aktiiviseksi toimijaksi painottaen lapsen vahvuuksia, osallisuutta sekä myönteisiä tunteita. (Leskisenoja 2019, 10–11; Trogen 2020, 18.)

Positiivisessa pedagogiikassa lapsen oppiminen ja hyvinvointi ovat mahdollisuutta kokemusten ja tunteiden ilmaisuun, itsensä toteuttamiseen, sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja merkityksenantoon sekä sosiaalisiin suhteisiin ja pääomaan. Huomio on ennen kaikkea hyvinvoinnin ja oppimisen sosiaalisessa ja kulttuurisessa rakentumisessa. Positiivisessa pedagogiikassa korostuu sosiaalisten suhteiden ja yhteisöjen merkitys oppimisessa. Oppimisen ja hyvinvoinnin tarkastelu liittyy siis ihmisten väliseen toimintaan ja vuorovaikutukseen, jaettuihin käytänteisiin ja välineisiin, jotka tukevat merkityksenantoa. Tärkeää oppimisessa ja kehityksessä on se, minkälaisiin sosiaalisiin yhteisöihin yksilö kuuluu ja kuinka hän pystyy näissä yhteisöissä toimimaan. Tällöin

keskeisiä ovat osallisuuden ja osallistumisen käsitteet. Positiivisen pedagogiikan pääosassa on se, mitkä toimenpiteet lisäävät lasten hyvinvointia ja oppimista, eli millaisia inhimillisiä rakenteita lapset ja nuoret tarvitsevat voidakseen kukoistaa. (Avola & Pentikäinen 2019, 26; Kumpulainen ym. 2014, 227.)

Positiivisen psykologian tarkoituksena on luoda positiivisia malleja, joiden voidaan ajatella johdattavan sekä edesauttavan toimintaa niin varhaiskasvatuksessa kuin muillakin kentillä, missä positiivista pedagogiikkaa sovelletaan. Positiivisen psykologian mukaan myönteiset tunteet voivat edistää kognitiivista toimintaa, ennaltaehkäistä negatiivisten tunteiden vaikutuksia, lisätä sinnikkyyttä sekä toipumiskykyä, parantaa ihmissuhteita, edistää fyysistä hyvinvointia, parantaa työn tehokkuutta sekä edistää yleisesti menestystä. (Leskisenoja 2019, 13–15.)

Tärkeimpänä tutkimuksen kohteena positiivisessa psykologiassa on subjektiivinen hyvinvointi eli onnellisuus. Positiivinen psykologia tutkii, miten voimme kehittää ja tunnistaa parasta itsessämme, mutta myös toisissamme ja edistää kaikkien mahdollisuuksia menestyä. Positiivinen psykologia selvittää siis sitä, mikä tekee ihmiselle hyvää. Positiivisen psykologian tutkimukset tähtäävät tavoitteissaan siihen, että mielenterveyden häiriöiden ja ongelmien korjaamiseen ei enää tulevaisuudessa tarvitsisi käyttää yhtä paljon resursseja kuin ennen. (Avola & Pentikäinen 2019, 26; Uusitalo-Malmivaara 2014, 19–23.)

Positiivinen psykologia on vaikuttanut moniin eri tieteenaloihin lyhyessä ajassa. Positiivisen psykologian merkittävin ja kauaskantoisin vaikutus voi olla, kun sitä sovelletaan kestäväen kehityksen pyrkimykseen paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Kestävässä onnellisuudessa korostuu ihmisen kukoistaminen ja ekologisen sietokyvyn välinen suhde. Kestävä onnellisuus ja hyvinvointi ovat olennaisia kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa. (O'Brien 2012.)

Positiivisen pedagogiikan perusteet rakentuvat vahvasti myönteisten tunteiden lisäksi tietoisuustaidoille, ihmissuhteille, optimismille, ajattelutaidoille, merkityksellisyydelle, luontevahvuuksille, kasvun asenteille sekä toipumiskyvylle. Keskeistä kaikkien mahdollisuuksien joukosta on pystyä valitsemaan juuri ne piirteet, mitä lapselle haluaa positiivisen pedagogiikan mallin mukaan opettaa.

Omat tavat käsitellä kaikkia edellä mainittuja asioita vahvistavat käsitystä siitä, millainen kasvattaja haluaa olla ja kuinka omalla toiminnallaan ajaa positiivista pedagogiikkaa eteenpäin. (Trogen 2020, 20–24.)

Positiivisen pedagogiikan taustalla vaikuttaa selkeästi myös neljäosainen ohje, jonka keskeisimmät pointit ovat ”opi, elä, opeta ja sulauta”. Jokainen edellä mainittu taso toimii vuorovaikutuksessa keskenään ja samanaikaisesti. Positiivisen pedagogiikan teorian ymmärtäminen avaa ovia kasvattajille uusiin menetelmiin sekä keinoihin toteuttaa varhaiskasvatusta tavoitteiden mukaisesti. Kun kasvattaja itse omaksuu taustatiedot, on tärkeää myös itse elää oppimansa tiedon perusteella, jos sitä haluaa siirtää eteenpäin. Kasvattajan oma hyvinvointi on kytköksissä vahvasti myös hoitamiensa lasten hyvinvointiin. Asian sisäistäminen helpottaa opettamisprosessia ja positiivisesta pedagogiikasta tulee automaattinen osa kasvattajan toimintaa. Sulauttaminen on viimeinen taso prosessissa, jossa tieto sekä ymmärrys positiivisesta pedagogiikasta on sulautunut osaksi kasvatusyhteisöä ja sen toimintaa. (Leskisenoja 2019, 10; Baker ym. 2017, 4.)

3.1 PERMA-teoria

Positiivisen pedagogiikan taustalla toimivia hyvinvointiteorioita on useampia, joista yhtenä esimerkkinä PERMA-teoria. Se perustuu viiteen pääelementtiin, jotka määrittelevät positiivista pedagogiikkaa sekä hyvinvointia. Nämä elementit ovat *positive emotions, engagement, relationships, meaning, accomplishment*. Nämä voidaan kääntää vapaasti tarkoittamaan myönteisiä tunteita, toimintaan sitoutumista, ihmissuhteita, merkityksellisyyden kokemuksia sekä saavuttamista. PERMA-teoria mahdollistaa hyvinvoinnin vahvistumisen samalla, kun kaikki edellä mainitut elementit vahvistuvat. Jokaista elementtiä voidaan kehittää samaan aikaan, jonka ansiosta hyvinvoinnin vahvistuminen on kokonaisvaltaista. Teoria on myös yksinkertainen tapa liittää positiivinen pedagogiikka osaksi varhaiskasvatustoimintaa. (Leskisenoja 2019, 48–49.)

Myönteiset tunteet kuvaavat hyvinvoinnin perustana toimivia tunteita, kuten esimerkiksi iloa, mielihyvää, onnellisuutta ja tyytyväisyyttä. Ne toimivat myös sosiaalisen, älyllisen, fyysisen ja psykologisen osa-alueiden taustalla nostaen näiden parhaita puolia esiin. Sitoutuminen määrittelee lapsen keskittymistä,

tietynlaista flow-tilaa, jonka aikana lapset saavat nautintoa kokemastaan mielenkiinnon kohteiden kehittymisestä. Sitoutuminen kuvailee myös samalla lasten hyvinvoinnin sekä tavoitteiden saavuttamisen kannalta merkityksellisiä ominaisuuksia, kuten omistautumista, sinnikkyyttä ja sitoutumista. (Leskisenoja 2019, 49.)

PERMA-teorian ydin koostuu ennen kaikkea välittävistä ihmissuhteista. Tämä yhdistää positiivista pedagogiikka ja varhaiskasvatusta toisiinsa, sillä myönteiset ja turvalliset ihmissuhteet ovat myös varhaiskasvatuksen perusta. Sosiaalinen tuki on keskeisessä osassa molempia, ja ennen kaikkea tunne siitä, että lapsesta huolehditaan, häntä arvostetaan sekä rakastetaan ovat hyvinvoinnin kehityksen ja takaamisen kannalta kaikkein korkeimmassa arvossa. Lapsen ja aikuisen suhde varhaiskasvatuksessa määrittelee vahvasti myös lapsen hyvinvointia ja takaa turvallisia aikuissuhteita myös kodin ulkopuolella. (Leskisenoja 2019, 49–50.)

Lapset etsivät merkityksellisyyttä omasta elämästään sekä toimintansa arvokkuudesta. Merkityksellisyys on kytköksissä käsityksiin omasta identiteetistä sekä tulevaisuuden arvosta. Varhaiskasvatuksessa lapsen oman osallisuuden kokemus on merkityksellisyyttä edistävä tekijä. Saavuttaminen on viimeinen elementti, joka kuvaa sisäisen motivaation heräämisen kautta saavutettuja opittuja asioita sekä onnistuneita hetkiä. Lapsen kehuminen ja onnistumisen sanoittaminen mahdollistavat hyvinvoinnin lisääntymisen. Kokonaisuutena jokaisen elementin ja osa-alueen vaikutus on hyvin laajaa, ja niihin panostaminen varhaiskasvatusympäristössä luo hyvät puitteet positiiviselle pedagogialle. (Leskisenoja 2019, 50–51.)

3.2 Viiden askeleen malli

Positiiviseen pedagogiikkaan voidaan liittää myös positive-menetelmät, joiden tavoitteena on ennen kaikkea aikuisen ja lapsen yhteys, joka toimii väylänä lapselle omaksua sekä oppia aikuiselta elämäntaitoja. Tästä esimerkkinä viiden askeleen malli, jonka avulla pyritään toteuttamaan positiivista kasvatusta antamalla lapselle mahdollisuuden oppia tilanteesta jotain uutta. Näitä askeleita ovat nolla-askeleeksi nimetty puuttuminen, itsesäätely, empatia, miettiminen, kuuntelu ja ratkaiseminen. (Trogen 2020, 152.)

Puuttumisen ollessa nolla-askel, tarkoitetaan sillä sitä toimintaa, joka on aikuislähtöistä ja ei-välttämätöntä lapsen hyvinvoinnin kannalta. Jos lapsi käyttäytyy tavalla, jota aikuinen pitää enemmänkin ärsyttävänä, vaikka käytös vastaisikin toivottua käyttäytymistä, on kyse puuttumisesta. Tämänkaltaista toimintaa ilmenee ennen kaikkea aikuisen omien voimavarojen vähyyden peilailmisesta, liian korkeista odotuksista tai tunteensiirrosta. Puuttumisen tärkein korjaava tekijä on tunteiden ja omien voimavarojen tunnistaminen sekä niiden hallitseminen. (Trogen 2020, 153.)

Itsesäätely on ensimmäinen askel kohti ratkaisua positiivisen kasvatuksen mukaan. Itsesäätelyllä tarkoitetaan ennen kaikkea keinoa rauhoittaa itsensä ennen tilanteeseen menemistä, ja toimia itse mallina lapselle. Kun lapsi huomaa aikuisen käyttäytyvän tietyllä tavalla, peilaa hän omaa käytöstään myös aikuisen toimintaan. Tuloksena voi olla selkeästi vuorovaikutuksen kannalta tärkeämpi tapa puuttua ei-toivottuun käytökseen. Toinen askel on empatia, jossa aikuisen tulee pystyä asettumaan lapsen näkökulmaan ja hyväksymään lapsi sellaisena kuin tämä on. Empatian ansiosta lapsi kokee tulevansa kuuluksi ja ratkaisu ei-toivotun käytöksen estämiselle voi löytyä sitä kautta. (Trogen 2020, 157–167.)

Miettiminen on kolmas askel, joka usein tuottaa eniten haasteita. Miettimisen taustalla selvitetään, mitä ulkoisesti näkyvän tilanteen taustalla on. Moitteiden kääntäminen mietteiksi mahdollistaa lapsilähtöisemmän keinon korjata ei-toivottua käytöstä sekä päästä syvemmälle lapsen ajatusmaailmaan. Kuuntelu on neljäs askel, joka huomioidaan matkalla ratkaisua kohti. Miettimisen ja tilanteen ratkaisun välissä lapsen kuuntelu on erittäin tärkeää. Kuunneltaessa lasta voidaan hyödyntää edellisiä askeleita ja selvittää, miksi lapsi reagoi tai käyttäytyy tietyllä tavalla. (Trogen 2020, 169–175.)

Ratkaiseminen on viimeinen askel ja sen avulla pyritään antamaan lapselle vaihtoehtoja, eikä kertoa valmista vastausta suoraan. Kieltäminen ei ole yksin toimiva vaihtoehto positiivisen kasvatuksen mallissa, vaan se tarvitsee tuekseen lapselle kerrottavan toisen vaihtoehdon hoitaa tilanne. Lapsilähtöinen ratkaiseminen on kaikkein kannattavin keino puuttua ja ehkäistä ei-toivottua käytöstä. Aktiivinen kuuntelu voi myös johdattaa selkeämmin kohti ratkaisua ja

yhdessä selvitetty tilanteet jättävät lapselle positiivisia muistijälkiä, joiden avulla tulevaisuudessa samankaltaiset tilanteet eivät muodostu ongelmaksi. (Trogen 2020, 178–183.)

3.3 Luontevahvuudet

Viime vuosina on kasvatuksessa ja opetuksessa korostettu yhä enemmän yksilöllisten vahvuuksien tunnistamista ja tukemista niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Harva kuitenkaan tuntee luontevahvuutensa hyvin. Perusajatus on, että jokaisella on resursseja, jo olevaa osaamista, kykyjä, taitoja ja tai kehittymässä olevaa potentiaalia tai taipumuksia, joita käyttöön ottamalla voidaan hyvin ja ollaan tyytyväisiä omiin suorituksiin ja saavutuksiin. Tutkimuksissa on todettu, että vahvuuksien tunnistamisella voidaan vaikuttaa jopa koulumenestykseen. (Hotulainen ym. 2014, 264–265.)

Christopher Peterson ja Martin Seligman ovat luoneet VIA-luontevahvuusluokittelun. Se perustuu laajaan kirjalliseen aineistoon sekä erilaisiin filosofisiin, uskonnollisiin, psykologisiin ja kulttuurisiin hyve- ja vahvuusnäkemysihin. VIA-luokittelun mukaan on 24 luontevahvuutta, jotka on jaoteltu kuuteen hyveiden ryhmään. Vahvuuksia on esimerkiksi luovuus, reiluus, ystävällisyys ja sinnikkyys. Ihmisellä on noin 3–7 ydinvahvuutta, jotka näkyvät toiminnassa, puheessa ja elämänvalinnoissa. Vahvuudet muuttuvat iän, ympäristön ja toiminnan mukaan. Niitä voi tietoisesti harjoitella ja vahvistaa myös muita kuin ydinvahvuuksia. Kasvuvahvuudet ovat niitä, joita emme koe ydinvahvuuksiksi emmekä välttämättä käytä. (Leskisenoja & Sandberg 2019, 17; Trogen 2020, 87–88.)

Omat vahvuutensa tunnistava lapsi hyväksyy omat kehittämistarpeensa ja ymmärtää, että osaan taidoista, kyvyistä tai minäkäsityksen osa-alueista pystyy vaikuttamaan. Lapsi myös ymmärtää, että osa ominaisuuksista on hyväksyttävä sellaisenaan. Tällaisella lapsella on myönteisiä odotuksia ja hän suhtautuu ominaisuuksiinsa ja itseensä realistisesti. Epäonnistumiset ovat oppimisen hetkiä ja kuuluvat elämään. Vahvuutensa tunnistava lapsi ei lannistu epäonnistumisistaan, vaan epäonnistumiset saavat ponnistelemaan saavuttaakseen tavoitteet. Haastavissa tilanteissa luontevahvuuksien käytöllä voidaan saa-

vuttaa jopa flow-tila. Luontevahvuudet auttavat meitä myös kohti kukoistusta eli kokonaisvaltaista hyvinvointia. Mitä aikaisemmin luontevahvuudet opitaan tunnistamaan, sitä paremmin niitä voidaan hyödyntää omassa elämässä. Ihmiset, jotka tunnistavat vahvuutensa ja osaavat hyödyntää niitä, saavuttavat enemmän toivottavia ja myönteisiä asioita kuin taas ne, jotka eivät tunnista tai käytä omia vahvuuksiaan. (Avola & Pentikäinen 2019, 100; Hotulainen ym. 2014, 266; Trogen 2020, 88.)

Vahvuuksilla on myös huonot puolensa. Jos vahvuuksia ei saa käyttää, se vähentää hyvinvointia. Vahvuuksia voidaan käyttää myös liikaa, joten aikuisen tehtävänä on auttaa lasta löytämään tasapaino. Luontevahvuudet voivat hiiptua, jos niiden käyttäminen vähentyy tai niitä ei vahvisteta. Siksi on tärkeää, että luontevahvuuksia hyödynnetään jo lapsuudessa, jotta ne säilyvät ja siirtyvät aikuisuuteen. (Leskisenoja & Sandberg 2019, 18; Trogen 2020, 94.)

4 AJANKOHTAISUUS

Uusi koronavirus lähti leviämään vuoden 2019 lopussa Kiinasta. Se aiheuttaa äkillisen hengitystieinfektion. Tauti voi olla osalla jopa oireeton tai osalla vakava. Oireet voivat vaihdella taudin edetessä ja oireina voivat olla esimerkiksi kuume, päänsärky, haju- tai makuaistin häiriöt, yskä, lihaskivut ja kurkkukipu. Maailman terveysjärjestö on luokitellut koronan pandemiaksi, eli taudiksi, joka on levinnyt kaikkialle maailmaan. Tauti tarttuu, kun sairastunut aivastaa tai yskii. Se voi kuitenkin tarttua myös kosketuksen kautta ja saattaa tarttua myös pinnoilta. Suurin osa sairastuneista selviää taudista ilman sairaalahoitoa, mutta kuka tahansa tautiin sairastuneista ikää katsomatta, voi tulla vakavasti kipeäksi tai kuolla. Koronaan on kehitetty rokotteita, joita on alettu antamaan ihmisille. (Coronavirus disease 2020; Koronavirus selkokielellä 2021; Oireet ja hoito - koronavirus 2021.)

Poikkeusoloilla tarkoitetaan valmiuslain (29.12.2011/1552) mukaan esimerkiksi Suomeen kohdistuvaa aseellista hyökkäystä, väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuvaa tapahtumaa, erityisen vakavaa suuronnettomuutta tai hyvin laajalle levinnyttä vaarallista tartuntatautia, jollai-

nen koronaviruspandemia on. Yhdessä tasavallanpresidentin kanssa valtioneuvosto voi todeta Suomen olevan poikkeusoloissa, kun poikkeusolojen kriteerit täyttyvät. (Poikkeusolot s.a.)

Koronaviruksen aiheuttamat poikkeusolot ovat päättyneet 27.4.2021, kun koronavirustapausten määrä on kääntynyt laskuun eli epidemia on rauhoittumassa. Päättyminen ei tarkoita kuitenkaan, että epidemia olisi ohi ja ettei epidemia voisi uudelleen kiihtyä. (Poikkeusolot s.a.)

Talentia on tehnyt selvityksen koskien koronan vaikutusta varhaiskasvatukseen. Tässä selvityksessä on kartoitettu varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä ja huolia tilanteesta ja sen vaikutuksista lapsiin ja perheisiin sekä ajatuksia varhaiskasvatuksen henkilöstön työturvallisuuteen ja työhyvinvointiin. (Ahonen & Pesonen 2020, 2.)

Kyselyn vastauksissa ilmeni ammattilaisten huoli perheistä ja lasten hyvinvoinnista, mikä kuormittaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä. Esiin nousi myös epä-tietoisuuden ja epävarmuuden aiheuttama kuormitus. Tilanne vaikuttaa epävarmalta eikä tarkkoja ohjeistuksia tai valtakunnallista linjaa ole. Tilanne muuttuu nopeasti ja alueelliset erot ovat suuria. Lisäksi vastaajia kuormittaa oma sairastuminen etenkin riskiryhmäläisten ja raskaana olevien työntekijöiden kohdalla. Vähäinen tiedotus, ryhmien yhdistäminen, siivouksen ja suojainten vähyys kuormittavat selkeästi varhaiskasvatuksen henkilöstöä. (Ahonen & Pesonen 2020, 15.)

5 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Positiivisesta pedagogiikasta löytyy tutkimustietoa, mutta vuoropäiväkotiin liittyen tutkimustietoa ei ole. Ranta (2020) on tehnyt väitöskirjan, jossa hän tutki varhaiskasvatuksen opettajien toimintaa päiväkodeissa suunnaten tutkimuksen ohjausasiakirjojen sisältöihin, jotka ovat yhteneväisiä positiivisen pedagogiikan kanssa. Tutkimuksesta selvisi, että varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen pedagogisia sisältöjä toteutetaan eritavoin. Tutkimuksesta kävi myös ilmi, että ohjausasiakirjojen ja positiivisen pedagogiikan sisältöjen toteuttaminen on epäjohdonmukaisempaa alle kolmevuotiaiden ryhmissä. Lasten autonomian ja

vuorovaikutussuhteiden tukeminen koetaan haastaviksi kyseisessä ikäryhmässä.

Soppelan (2016) pro gradu- tutkielmassa on selvitetty havainnoimalla ja haastatteleamalla, millaisia positiiviseen pedagogiikkaan yhdistettäviä ulottuvuuksia alkuopetuksen opettajat hyödyntävät vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa. Tutkimuksella haluttiin saada tietoa siitä, miten myönteistä ilmapiiriä rakennetaan ja millainen merkitys sillä on sekä millaiset tekijät mahdollistavat oppilaan kiinnostuksen kohteiden ja vahvuuksien huomioimisen. Opetuksen ja yhdessä olon pohjana tärkeänä nähtiin myönteinen ilmapiiri, jonka luomisessa avainasemassa olivat opettajan oma asenne ja vaivannäkö.

Vuorikari (2019) on opinnäytetyössään halunnut saada tietoa positiivisen pedagogiikan merkityksestä varhaiskasvatuksessa. Tuloksista kävi ilmi mahdollisuus lisätä positiivisen pedagogiikan käyttöä varhaiskasvatuksessa. Ilmapiiri muuttui positiiviseksi ja positiivisesta pedagogiikasta tuli hyvä työkalu.

Kaasinen (2020) on tutkinut opinnäytetyössään positiivisen pedagogiikan näkymistä varhaiskasvatusryhmän toiminnassa ja miten toteuttamista voitaisiin tukea. Opinnäytetyö oli tapaustutkimuksen ja toimintatutkimuksen piirteitä omaava, laadullisin menetelmin toteutettu toiminnallinen opinnäytetyö. Toteutumisen kannalta tärkeimmiksi asioiksi nousivat kasvattajien arvot ja työmoraaali.

Lampilan, Lindholmin ja Vatasen (2020) opinnäytetyössä tarkoituksena on ollut haastatteluilla selvittää, millaisia vaikutuksia koronaviruspandemialla on vuoropäiväkodin toimintaympäristöön ja arkeen varhaiskasvattajien näkökulmasta. Heidän tulosten perusteella työtehtävät on koettu pysyneen pääosin samankaltaisina kuin ennen, mutta päiväkodin arkeen ja toimintaympäristöön on tullut joitakin muutoksia.

6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön päätavoitteena on löytää yksinkertaisia keinoja hyödyntää positiivista pedagogiikkaa varhaiskasvatuksen vuorohoidossa. Kun kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, on tarkoituksena sitä kautta luoda opas, johon on

koottu yhteisesti molempien vuoropäiväkotien hyviä tapoja toteuttaa positiivista pedagogiikkaa. Oppaaseen (liite 1) on kerätty tietoa positiivisesta pedagogiikasta sekä sen hyödyntämisestä varhaiskasvatuksessa. Oppaassa käsitellään siis teoriapainotteisemmin positiivista pedagogiikka ja siihen on koottu yksityiskohtaisemmin vastanneiden mietteitä positiivisen pedagogiikan toteutumisesta. Oppaan sisällön pohjalta luodaan lyhyt, tiivistetty muistilista (liite 2), jonka yksikkö voi sijoittaa helposti nähtävälle paikalle, ja siitä poimia nopeasti toimintatapoja. Eli varhaiskasvattajat voivat palauttaa näin mieleensä hyviä tapoja toteuttaa positiivista pedagogiikkaa, jotka on oppaassa selitetty tarkemmin.

Opinnäytetyön avulla pyritään helpottamaan positiivisen pedagogiikan sisällyttämistä arkeen ja ennen kaikkea toimimaan esimerkkinä niille työntekijöille, joille positiivinen pedagogiikka ja sen käyttö ovat vieraampia asioita. Valmiin listan avulla keinoista ja toimintatavoista voi arjessa ohimennen nopeasti napata osaksi toimintaa jotakin, sillä toiminta on varhaiskasvatussuunnitelman mukaista ja palvelee niin lasta kuin työntekijää. Kohderyhmänä opinnäytetyössä toimivat vuoropäiväkotien varhaiskasvattajat. Opinnäytetyön tuotoksesta voi kuitenkin hyötyä myös muut varhaiskasvatusyksiköt kuin vuoropäiväkodit, sillä positiivisen pedagogiikan apuvälineenä opas ja muistilista ovat helposti jaettavissa muihin yksiköihin.

7 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

Kehittämistyön toteutuksen raportoinnissa on hyödynnetty Salosen (2013) konstruktivistista mallia, joka on yhdistelmä lineaarisesta kehittämisprosessia sekä spiraalimallin mukaista kehittämisprosessia. Prosessin vaiheet ovat aloitusvaihe, jossa muodostetaan idea tuotoksesta sekä vastataan kysymykseen kehittämistarpeesta, suunnitteluvaihe, jossa ideaa kirkastetaan ja suunnitellaan huolellisesti, esivaihe, jonka aikana aineisto kerätään sekä työstövaihe, jonka tarkoituksena on toteuttaa opinnäytetyön tarkoitusta analysoimalla aineistoa ja luomalla pohjaa tuotokselle. Näiden jälkeen ovat vielä arviointivaihe ja viimeistelyvaihe, joiden avulla opinnäytetyötä hiotaan kohti viimeistä vaihetta, jossa valmis tuotos esitellään. Näihin vaiheisiin perehdytään tarkemmin luvuissa 8 ja 9.

7.1 Aloitusvaihe

Aloitusvaiheessa kehittämishanke lähtee liikkeelle. Tämän opinnäytetyön suunnittelu alkoi keväällä 2021. Aloitusvaiheeseen kuuluu ilmaistu kehittämistarve, alustava kehittämistehtävä, toimintaympäristö ja ajatus mukana olevista toimijoista. Aloitusvaiheessa on tärkeää sopia yhdessä asioista, joilla on merkitystä työskentelyn onnistumisessa. (Salonen 2013.) Opinnäytetyön aihe nousi esille keskustelussa Haminan vuoropäiväkodissa työskentelevän varhaiskasvatuksen opettajan kautta. Kehittämistarve aiheen kohdalla oli selkeä, sillä varhaiskasvatussuunnitelmat painottavat vahvasti positiivisen pedagogiikan merkitykseen ja varhaiskasvatuksen opettaja ilmaisi aiheen olevan hyvä tuoda selkeämmin kaikkien saataville. Keskustelussa pohdittiin, kuinka vuorohoidossa positiivinen pedagogiikka toteutuu ja kuinka sitä muistetaan toteuttaa ympäri vuorokauden. Ajatus kahden varhaiskasvatusyksikön toteutustapojen keräämisestä nousi alueen vuoropäiväkotien vähyyden takia. Tätä kautta syntyi kokonaisuutena idea siitä, että opinnäytetyön voisi sitoa osaksi vuorohoitoa ja kerätä yhteen toteutustapoja.

Saimme nopeasti opinnäytetyön aiheen vahvistettua, jonka jälkeen aloimme perehtyä aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen. Tietoa etsittiin monista tietokannoista esimerkiksi Kyyti-kirjastosta, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Kaakkuri-kirjastosta, Googlesta ja Google Scholarista. Haussa käytettiin hakusanoja kuten esimerkiksi varhaiskasvatus, positiivinen pedagogiikka, positiivinen psykologia ja koronavirus. Tiedonhaussa hyödynnettiin myös koulutuksen aikaisien kurssien lähdevinkkilistoja aiheeseen liittyen. Lisäksi vastaavista opinnäytetöistä ja pro graduista etsittiin lähdeluetteloista kirjallisuutta tähän opinnäytetyöhön.

7.2 Suunnitteluvaihe

Aloitusvaiheen jälkeen on kehittämishankkeen suunnitteluvaihe, jolloin hankkeesta tehdään kirjallinen kehittämissuunnitelma, eli tässä tapauksessa opinnäytetyösuunnitelma (Salonen 2013). Opinnäytetyön suunnitelman saimme hyväksytyä maaliskuussa 2021, jonka jälkeen haimme tutkimuslupaa Haminan ja Kotkan kaupungeilta ja veimme opinnäytetyösopimukset allekirjoitetta-

vaksi. Haminasta tutkimuslupa (liite 3) tuli ripeästi toukokuun alussa 2021, joten aloimme tekemään haastatteluja ensin Haminassa toukokuun puolessa välissä. Tutkimuslupa Kotkasta (liite 3) saatiin toukokuun lopulla, jonka jälkeen sovittiin haastattelut Kotkaan. Kotkan haastattelut tapahtuivat kesäkuun alussa. Aineistoa kerättiin siis touko-kesäkuussa haastattelemalla työntekijöitä. Litterointia ja analyysia tehtiin aineiston keräämisen aikana. Valmista litterointia sekä aineiston analyysiä hyödynnettiin seuraavissa toiminnan vaiheissa.

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen, eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Laadullisessa tutkimusmenetelmässä tarkastellaan merkityksiä, jotka ovat ihmisten välisiä ja sosiaalisia. Tutkimusta tehdessä ollaan kiinnostuneita siitä, mitä tutkittava asia merkitsee jollekulle. Merkitykset voivat olla esimerkiksi tulkintoja, kokemuksia ja tarkkailuja. Ne ovat kuitenkin tilapäisiä, epävakaita ja alttiita muutoksille. Laadullinen tutkimusmenetelmä sisältää usein tiettyjä piirteitä esimerkiksi, että tutkimus tapahtuu aidossa ympäristössä, aineisto kerätään asianomaisilta tutkittavilta vuorovaikutussuhteessa, tutkija on toimija eli aineiston kerääjä, huomio on tutkittavien näkökulmassa, näkemyksissä sekä merkityksissä. (Kananen 2017, 34; Vilkka 2021, 94,129.) Konkreettiseksi menetelmäksi muodostuivat haastattelut, joiden pohjalta lähdettiin keräämään tietoa positiivisen pedagogiikan toteutumisesta. Haastattelujen avulla oli tarkoitus kerätä positiivisen pedagogiikan olemassa olevaa tietoa, joka hyödynnettiin yhdessä teorian kanssa oppaan (liite 1) toteutuksessa.

Laadulliseen tutkimusmenetelmään kuuluu se, että tavoitteena ei ole löytää totuutta tutkittavasta asiasta. Vaan tavoitteena on tutkimisen aikana muodostuneiden tulkintojen avulla näyttää jotain esimerkiksi toiminnasta tai ihmisen tuottamista kulttuurituotteista jotain, joka on välittömän havainnon tavoittamattomissa. Tämän vuoksi valinta kahdesta varhaiskasvatyüksiköstä vahvistui, sillä yksiköissä voi olla kulttuurieroja, joiden avulla toteuttaa positiivista pedagogiikkaa. (Vilkka 2021, 96.)

Opinnäytetyön suunnitelmaa laatiessa muodostui tarve saada ohjaavia kysymyksiä tukemaan niin haastatteluvaihetta kuin analyysivaihetta. Näiden ohjaavien kysymysten avulla pyritään saamaan selkeämpi käsitys positiivisen pedagogiikan toimintatavoista. Kysymyksiksi muotoutuivat:

1. Miten positiivista pedagogiikkaa toteutetaan vuoropäiväkodeissa?
2. Kuinka poikkeusolot ovat vaikuttaneet positiivisen pedagogiikan toteutumiseen?

7.3 Esivaihe

Esivaiheessa kerättiin opinnäytetyön tuotosta tukeva aineisto. Olimme aluksi yhteyttä päiväkotien johtajiin sähköpostilla ja tiedustelimme haastateltavia opinnäytetyötä varten. Pyysimme ammattinimikkeiden suhteeksi haastatteluihin 1:2, jolla tarkoitetaan joko kahta varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa ja yhtä opettajaa, tai kahta varhaiskasvatuksen opettajaa ja yhtä hoitajaa. Päiväkotien johtajat valitsivat pyytämiemme kriteerien pohjalta informantit ja antoivat meille haastateltavien yhteystiedot ja haastatteluajat. Informanteiksi haastatteluihin valittiin yhteensä kuusi varhaiskasvattajaa, kolme molemmista päiväkodeista. Molemmat päiväkodit valitsivat informanteiksi kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa ja yhden hoitajan.

Haastattelun kysymykset muodostuvat pääosin avoimista kysymyksistä, joiden tarkoituksena on selvittää positiivisen pedagogiikan toteutumista. Kyseessä on lomakehaastattelu eli strukturoitu haastattelu. Olennaista tällöin on, että tutkija päättää ennalta kysymysten muodon ja järjestyksen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että vastataan juuri siinä järjestyksessä kuin on ajateltu. (Vilkkä 2021, 99.) Haastattelu sisälsi yhteensä 10 kysymystä, joista kaksi ensimmäistä käsittelivät haastateltavan taustatietoja.

Haastattelun avulla on tärkeää saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta, joten on perusteltua antaa haastattelukysymykset tai aiheet vastaajille jo hyvissä ajoin etukäteen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 63). Haastattelurunko (liite 4) jaettiin haastateltaville etukäteen, jotta he voivat perehtyä aiheeseen ja kysymyksiin etukäteen. Haastattelurunko oli myös nähtävillä koko haastattelun ajan.

Aineiston keruu tapahtui haastattelulla, jotka toteutettiin etähaastattelun muodossa tietokoneen välityksellä vallitsevan koronatilanteen takia. Tutkimusaineistona on siis ihmisten kokemukset puheen muodossa (Vilkkä 2021, 99). Ensin olimme pohtineet kyselyä, mutta päädyimme lopulta haastatteluihin, sillä kyselyiden vastaukset voivat jäädä lyhyiksi ja epäselviksi. Tarkoituksena

oli käyttää alun perin kyselyn lisänä myös havainnointia, mutta koronatilanteen vuoksi jätimme sen pois. Haastattelun vahvuutena on joustavuus. Haastattelija voi toistaa kysymyksen, oikaista väärinkäsityksiä, selventää sanamuotoja ja käydä keskustelua tiedonantajan kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 63.)

Tutkimushaastattelu tehtiin yksilöhaastatteluna. Kaikilla vastaajilla oli samat tietotekniset resurssit käytettävissä, sillä haastatteluun vastattiin työpaikalla ja käytössä voi olla työpaikan laitteet. Haastattelut nauhoitettiin kahteen eri nauhoitusvälineeseen, Teams-ohjelman nauhuriin sekä puhelimen sanelimeen. Käytimme kahta nauhoitusvälinettä, koska halusimme toisen nauhoitusvälineen olevan varalla, mikäli toisen kanssa esiintyisi ongelmia. Haastattelu on kahden henkilön välinen vuorovaikutustapahtuma, jossa vastaaja kertoo haastattelijalle omia kokemuksiaan kohteena olevasta ilmiöstä. Haastattelijan tulee pystyä luomaan luottamuksellinen ilmapiiri. (Kananen 2017, 91.)

Haastatteluilla kartoitettiin yksikön työntekijöillä jo olemassa olevaa tietoa positiivisesta pedagogiikasta. Samalla selvitimme, minkälaista tietoa yksiköissä jo on positiivisen pedagogiikan käytöstä ja minkälaisia eri toteutustapoja heillä on. Aineistoa hyödynnetään oppaassa myös kokoamalla sinne erilaisia toteutustapoja, joita haastateltavilta nousi esille.

7.4 Työstövaihe ja aineiston analyysi

Kehittämishankkeen toiseksi tärkein vaihe on työstövaihe, jolloin työskennellään kohti yhdessä sovittua tavoitetta ja tuotosta. Vaiheena työstövaihe voi olla jopa pisin ja vaativin, mutta vaihe on kuitenkin tärkeä ammatillisen oppimisen kannalta. (Salonen 2013.)

Aineiston keräämisen jälkeen se pitää muuttaa muotoon, jossa sitä voidaan tutkia. Haastatteluaineisto muutetaan nauhoituksista tekstimuotoon, eli se litteroidaan. Se helpottaa tutkimusaineiston järjestelmällistä läpikäyntiä, aineiston ryhmittelyä ja luokittelua. (Vilkkä 2021, 110.) Aineiston analyysi aloitettiinkin litteroinnilla Word-tekstinkäsittelyohjelmaan. Teimme litteroinnin melko yleisellä tasolla, sillä emme käyttäneet litterointisymboleja. Kirjasimme kuitenkin täytesanat. Litterointi tapahtui luokittelemalla vastaukset kysymysten alle. Litteroitua haastattelumateriaalia kertyi yhteensä 23 sivua.

Aineiston analyysissä on kerätyn materiaalin perusteella vastattu aiemmin mainittuihin ohjaaviin kysymyksiin. Ohjaavien kysymysten avulla analyysivaiheessa syvennyttiin ennen kaikkea positiivisen pedagogiikan toteutustapoihin, joita haastatteluista poimittiin. Lisäksi analyysissä on huomioitu ajankohtaisuus koronan tuomien poikkeusolojen muodossa ja sen vaikutus toimintatapoihin. Lopussa on käsitelty positiivisen pedagogiikan haasteita sekä mahdollisuuksia, joita on nostettu myös oppaaseen.

Aineiston analysoinnissa hyödynnetään pääosin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä luodaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Aikaisemmilla tiedoilla tai teorioilla ei ole mitään tekemistä analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kanssa, sillä analyysin tulisi olla aineistolähtöistä. (Vilka 2021, 80.)

Selittävänä tekijänä, eli taustamuuttujana tutkimuksessamme voi olla vastaajan ammattinimike (Vilka 2021, 85). Tämän takia otammekin analysoinnissa huomioon myös vastaajan ammattinimikkeen, joka voi tässä tapauksessa olla varhaiskasvatuksenopettaja tai varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Toinen mahdollinen taustamuuttuja voi olla vastaajien työpaikka, sillä Haminan ja Kotkan vuoropäiväkotien varhaiskasvattajat voivat vastata kysymyksiin eri tavoin.

7.4.1 Miten positiivista pedagogiikkaa toteutetaan vuoropäiväkodeissa?

Positiivisen pedagogiikan toteutustavat ovat hyvin työyhteisön kulttuuriin sidonnaisia asioita. Työyhteisön kautta nousevat esille ennen kaikkea kulttuuri kiinnittää huomiota hyvään lapsissa, sekä kiinnittää huomiota oppimisiin, onnistumisiin ja lapsen vahvuuksiin. Lasten vahvuuksia tarkkaillaan ja havainnoidaan, ja hyödynnetään erilaisten menetelmien kuten Huomaa hyvä! – korttien ja muiden tunnekorttien käyttöä sekä kehuuolia, jonka avulla jokainen lapsi saa sanoa toisesta hyvää, mutta myös pääsee kertomaan itsestään hyviä asioita. Lisäksi palautteen antamista, tunnetaitojen opettelua ja tilanteiden sekä tunteiden ääneen sanoittamista toteutetaan varhaiskasvatusyksiköissä. Lapsille on järjestetty myös juhlia, joissa juhlitaan lapsia ja heidän vahvuuksiaan.

Mua hämmästyttää välil kun lapset käyttää sanaa tuhma. Lapset ei ole koskaan tuhmia. Joku lapsi voi tehdä jonkun asian joka on tuhma, mutta lähtökohta on et lapset voivat oppia ja heissä on paljon hyvää (Varhaiskasvatuksen opettaja).

Varhaiskasvatusyksiköissä positiivista pedagogiikkaa käytetään monin eri keinoin ja varhaiskasvatuksen opettajat hyödyntävät positiivista pedagogiikkaa erilaisin tavoin työssään. Tuokioihin ja tehtäviin pyritään integroimaan pieniä asioita, joiden avulla lapsi saa oivaltaa ja loistaa. Lisäksi toisessa yksikössä on käytetty vahvuustassuja, joihin lapsi sai hyvä palautetta aikuisilta ja muilta lapsilta sekä viikon tähti- projekti, jossa jokainen lapsi on vuorollaan viikon tähti ja sai nousta esille vahvuuksineen. Opettajien työssä myös palautteen anto niin lasten kesken kuin aikuiselta lapselle nousi merkittäväksi osaksi positiivisen pedagogiikan toteutumista.

Varhaiskasvatuksen lastenhoitajien näkökulmasta positiivista pedagogiikkaa käytetään lasten kannustamisessa ja rohkaisemisessa. Lasten vahvuuksia pyritään nostamaan esille sekä kehittämään heikkouksia, samalla taaten lapselle mahdollisuuden onnistua yhdessä, jos yksin ei onnistu. Lisäksi tuodaan uusia asioita osaksi lapsen arkea, esimerkiksi ompelukoneella ompeleminen, saaden lapsi innostumaan ja kokemaan onnistumisia arkisten asioiden parissa. Lapselle annetaan mahdollisuus tulla nähdyksi ja kuulluksi sekä pyritään olemaan lämpimiä ja huolehtivaisia lapsia kohtaan. Annetaan läheisyyttä, kehuja ja syliä halukkaille.

Vuorohoidossa erityisesti opettajat nostivat esille sen, että erilaisten kuvakorttien sekä Vahvuusvaris- materiaalien hyödyntämistä tulisi tulevaisuudessa kehittää entisestään. Yksittäisiksi keinoiksi nousivat lapsen positiiviseen CV:hen tutustuminen, dokumentoinnin jättäminen lapsen myöhempään käyttöön eli säästetään ja taltioidaan lapsen työt sekä mahdollisuus tuottaa lapsille positiivisia elämyksiä laajasti. Varhaiskasvattajat haluaisivat ylipäättään lisää tietoa ja materiaaleja siihen, kuinka toteuttaa positiivista pedagogiikkaa lasten kanssa. Lisäksi ei-sanan kiertämiseen pitäisi keskittyä enemmän.

Positiivisen pedagogiikan käyttö vuorohoidossa koettiin tärkeäksi sekä helpommin toteutettavaksi kuin päivähoitossa, jossa ei ole vuoroittoa. Ryhmäkoot vaihtelevat vuorohoidossa suuresti, joka johtuu siitä, että jotkut lapsista ovat harvemmin hoidossa kuin toiset. Tämän takia on entistä tärkeämpää, että lapsi kokee itsensä nähdyksi ja kohdatuksi. Tärkeää on olla läsnä ja lämmin sekä luoda turvallinen ja luotettava ilmapiiri. Jos lapsella ei ole kotona niin hyvät edellytykset saada positiivista palautetta tai lapsen vahvuuksia ei pystytä samalla tavalla huomioimaan sekä hyödyntämään, on positiivinen pedagogiikka entistä tärkeämpää.

- - aikuisen semmonen lämmin läsnäolo koska täälhän lapset on tosi pitkiiki pätkii hoidos ja on enemmän sit sitä äitin ja isän ikävää. (Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja).

- - täällä on se rikkaus et niit aikuisia on enemmän, että jos jonkun kanssa sulla ei nyt ihan suju niin sitten jonkun toisen kaa sul voi sujuu - - (Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja).

Positiivisen pedagogiikan toimintatapojen vaikutukset aikuisiin nähdään positiivisena ilmiönä. Positiivisen pedagogiikan koetaan parantavan yleistä ilmapiiriä sekä myönteistä asennetta lapsia kohtaan, samalla tartuttaen sitä muihin ympärillä oleviin. Positiivinen pedagogiikka tuo kasvattajille iloa ja jaksamista, kun ei keskitytä negatiivisuuteen. Kasvattajien omien vahvuuksien hyödyntäminen tuo myös intoa työhön.

Jos lapsiin on hyvät vuorovaikutussuhteet nii kylhän se työ tuntuu sit enemmän merkitykselliseltä (Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja).

Lapsia ei nähdä semmoisena että 'toi nyt aiheuttaa aina vaan hämminkiä' tai aina saa olla sanomassa (Varhaiskasvatuksen opettaja).

Kun lapsissa nähdään hyvää, muuttuu koko työyhteisön ilmapiiri toisenlaiseksi. Tätä kautta myös hyvän näkeminen ja palautteen antaminen työkaverille voi helpottua. Toisten arvostaminen lisääntyy, kun keskitytään positiivisuuteen.

Toimintatapojen positiiviset vaikutukset lapsiin nousivat myös haastatteluissa esille. Yleisen ilmapiirin myönteisyyden avulla lapsien koetaan voivan kasvaa hyvässä ja turvallisessa ilmapiirissä. Samalla lapset voivat kasvattaa omaa luonnettaan, laajat ajattelutaidot syvenevät sekä voimavarat elämään kertyvät. Lasten itsetunto vahvistuu ja minäkuva kehittyy. Lapsille tulee myönteisiä tunteita ja hyvä heidän on hyvä olla.

Lapsi saa juuret ja siivet (Varhaiskasvatuksen opettaja).

Positiivisen pedagogiikan ansiosta myös haastavammista lapsista löydetään helpommin hyviä piirteitä, joiden ansiosta voidaan päästä lähelle lasta. Elämän ilo sekä myönteisen ajattelun luoma luotto itseen ja ympäristöön kasvaa lasten kohdalla. Lapset saattavat myös ottaa mallia ja positiivisuus tarttuu lapsiin.

- - kahdenkeskiset hetket on minusta varsinkin jos on haastava tai epävarma lapsi, ne on niille kaikista eniten tärkeitä - - (Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja).

- - jokaselle lapselle tulis se tunne et he on ihanii ja tärkeit ja arvokkaita ihan sellasena ku ovat (Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja).

7.4.2 Kuinka poikkeusolot ovat vaikuttaneet positiivisen pedagogiikan toteutumiseen?

Poikkeusolojen ei olla koettu vaikuttaneen merkittävästi työtappoihin. Maskin käyttö nostettiin esille, kun ilmeet eivät enää välity. Kehonkieli ja eleet ovat silloin merkityksellisempiä, samoin kuin se miten asiat sanotaan. Ryhmien välinen toiminta ja tietynlainen yhteisöllisyys on myös vähentynyt koronan aikana. Lisäksi lasten terveydentilaa on pitänyt vahtia entistä tarkemmin, jotta kipeät

lapset eivät olisi tartuttamassa. Hygienian tärkeys päiväkodeissa ylipäätään on lisääntynyt.

Poikkeusolojen aikana on yritetty pysyä positiivisina ja tulevaan luottaen, vaikka se ei aina ole ollut helppoa. Hyvän huomiointi, yhteisöllisyys, oma tekeminen ja asenne korostuvat varsinkin nyt, kun ympäriltä tulee paljon negatiivista. Korona-aikana on pyritty kuitenkin olemaan erityisen positiivisia ja positiivisen pedagogiikan käytön koetaan jopa lisääntyneen reilusti. Lapset ovat tottuneet tilanteeseen nopeammin kuin aikuiset.

7.4.3 Positiivisen pedagogiikan haasteet ja mahdollisuudet

Positiivisen pedagogiikan käytön haasteiksi nostettiin henkilökohtaisten ongelmien heijastumisen työhön, kuten stressin tai liiallisen kuormituksen. Jos työntekijä ei itse jaksaa olla positiivinen, on vaikea nähdä hyvää. Ihmiset ovat nykyään kasvaneet hyvään palautteeseen, henkiseen ja fyysiseen läheisyyteen. Sota-ajalla syntyneille tunteiden näyttäminen ja hyvän palautteen antaminen on voinut olla haastavampaa. Työtä myös tehdään omalla persoonalla, eikä kaikille välttämättä ole luontaista hyvän näyttämistä.

Oma asenne voi olla iso haaste positiivisen pedagogiikan käyttöön. Lisäksi lapsen haastavaksi koettu käytös saattaa joskus väsyttää varhaiskasvattajia jatkuvaan kieltämiseen ja estämiseen vuoksi.

Ni sit et siin muistais aina et ku jokaises lapses on ne hyvät puolet ni kaivaa ne hyvät sielt kaiken sen ikävän käytöksen alta ja keskittyy niihin ja muistaa heillekin sit aina kertoo et kui ihanii he on et vaik se käytös ei aina oo niin ihanaa mut lapsi itse on ihana (Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja).

Jokaisessa lapsessa on paljon hyvää niin niit vaan pitäisi muistaa aina jaksaa ajatella (Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja).

Vuorohoitoon liittyen positiivisen pedagogiikan haasteiksi varhaiskasvattajat mainitsivat, että aikuisen ja lapsen välinen tutustuminen voi kestää, jos lapsi on harvoin hoidossa. Myös henkilökunnan jatkuva vaihtuvuus päivän aikana

voi olla haaste. Mikäli aikuinen näkee lasta harvoin, tämän vahvuuksiin on vaikeampi päästä käsiksi. Tärkeää on henkilökunnan kommunikointi toisilleen lasta koskevista asioista, sillä se edistää tutustumista. Ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmassa kasataan lasten tarpeita sekä kehityskohteita. Ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan ehdotettiin uutta saraketta.

– – sarake myös, että mitkä on kenenkin lapsen niitä vahvuuksia että lasten vahvuudet tulisi näkyvämmiin esille niille aikuisille ketä ne näkee vähemmän (Varhaiskasvatuksen opettaja).

Haasteena voi olla eri-ikäisten ja eri aikuisten sekoituessa keksiä kaikille mielekästä tekemistä. Lapsia voi olla myös ryhmässä paljon kerralla, jolloin lapset saattavat jäädä vieraammiksi. Silloin vuorovaikutussuhteen muodostaminen on hitaampaa ja työläämpää. Vuorohoidossa saattaa olla lisäksi tuntemattomampia varalapsia muista hoitopaikoista ja heidän määränsä voi olla joskus suuri, mikä luo haastetta. Positiivinen vire voi unohtua kiireen keskellä, jolloin lasten vahvuuksia on vaikeampi ottaa esille ja huomioida toiminnassa. Vuorokausirytmä antaa vuorohoidossa myös tietyt raamit monelle toiminnalle. Lasten hoitoajat voivat olla pitkiä, jolloin lapsi näkee paljon eri aikuisia ja eri lapsia.

Positiivinen pedagogiikka mahdollistaa työssä työskentelyn omien eettisten arvojen ja normien pohjalta, sallii empaattisen kasvattamisen ja ratkaisukeskeisemmän työskentelytavan. Positiivinen pedagogiikka antaa pohjan sille, että lapset eläisivät luottaen omiin vahvuuksiin ja voivat hyvin. Positiivinen pedagogiikka kasvattaa ja kehittää lasten itsetuntoa. Annetaan lapsille elämyksiä, hyviä kokemuksia ja mahdollisuus tulla huomatuksi. Huomataan kaikki hyvät hetket ja onnistumiset samalla keskittyen niihin enemmän. Hektisessäkin arjessa yritetään löytää pieniä hyviä ja positiivisia asioita ja sisällyttää ne osaksi arkea esimerkiksi kehuilla pukeutumisen- tai ruokailutilanteiden yhteydessä. Positiivinen pedagogiikka on myös avain aikuisten työhyvinvointiin.

Olla varmaan avoimempi isosti (Varhaiskasvatuksen opettaja).

Vuorohoidossa positiivinen pedagogiikka mahdollistaa ryhmäkoiden takia lapsen yksilöllisen huomioimisen ja osallistamisen. Tunnetaan lasten vahvuudet ja voidaan käyttää niitä hyväksi.

Jos siihen positiiviseen pedagogiikkaan panostaa niin kyllä just ne lapset ketkä on vähemmän hoidossa niin saa enemmän (Varhaiskasvatuksen opettaja).

Tää on kodinomainen sit kuitenkin nii päästää aika lähelle sitä lasta sillä tavalla siihen arkirytmii ja elämää niin tunnetaan loppujen lopuks syvemmin tai paremmin lapsi kun ollaan nähty se kaikkina vuorokauden aikoina (Varhaiskasvatuksen opettaja).

Vuorohoidossa on myös mahdollisuus toteuttaa itseään työssä paremmin kuin normaalissa päiväkodissa, kun on mahdollisuus yhtäkkiä muuttaa arkea, esimerkiksi yllätysretkillä rantaan.

Yhten viikonloppun me leivottii lasten kaa muffinsei ja kyselin min-kälaisia työ haluatte tehdä – ne oli kauheen innoissaan siitä, et he sai päättää mitä leivotaan (Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja).

Vuorohoito mahdollistaa kuitenkin loppujen lopuksi myös ne samat ilot ja onnistumiset sekä hyvän huomaamiset kuin päiväkodissa, jossa ei ole vuorohoitoa.

8 POSITIIVISEN PEDAGOGIIKAN TOTEUTUMISEN OPAS JA MUISTILISTA

8.1 Positiivisen pedagogiikan opas

Aineiston analyysin pohjalta on koottu positiivisen pedagogiikan opas (liite 1), jossa sivutaan niin toteutustapoja, materiaaleja kuin mahdollisia haasteita sekä tiivis kattaus positiivisen pedagogiikan teoriaan. Opas on jaettu karkeasti kahteen kokonaisuuteen, jossa ensimmäinen osa käsittelee positiivisen pedagogiikan toteuttamista käytännössä sekä sisältää varhaiskasvatuksen opettajien sekä lastenhoitajien näkemyksiä asiasta. Toinen osa käsittelee positiivista pedagogiikkaa tiiviisti teorian valossa. Oppaaseen valikoitui yksinkertainen fontti, jotta opas olisi mahdollisimman helppolukuinen. Tekstit on pyritty pitämään mahdollisimman lyhyinä ja helposti ymmärrettävinä, jotta opas pysyy lyhyenä sekä mahdollisimman informatiivisena. Väreinä oppaassa käytettiin

vaaleita sävyjä, jotka yhdistettiin positiivisuuteen. Tästä syystä jätimme oppaasta tummat sävyt pois, sillä ne loivat negatiivisen mielleyhtymän oppaasta. Fontti on suuri ja tumma, jotta teksti erottuisi hyvin taustasta. Oppaan ulkoasu pyrittiin pitämään yksinkertaisena, jotta opas olisi selkeä.

Oppaan ensimmäinen osa alkaa lyhyellä pohjustuksella oppaan lukijalle, ja samalla selviää mistä on kyse. Se pitää sisällään myös varhaiskasvatuksen opettajien ja lastenhoitajien näkemyksiä positiivisesta pedagogiikasta, mitä positiivinen pedagogiikka on vuorohoidossa, erilaisia toteutustapoja sekä materiaaleja. Varhaiskasvatuksen opettajien ja lastenhoitajien näkemykset positiivisesta pedagogiikasta on koottu eräänlaiseksi sanapilveksi, joista koko määrittää aiheen merkityksen positiiviselle pedagogiikalle varhaiskasvatuksen opettajien ja lastenhoitajien mielestä. Kuvasta 1 voi huomata, että keskeisimmiksi ajatuksiksi sanapilvissä nousivat ennen kaikkea ilo, vuorovaikutus ja läsnäolo. Näitä on myös painotettu myöhemmin muistilistan kohdissa.

Positiivinen pedagogiikka on...

Kuva 1. Positiivisen pedagogiikan sanapilvi

Varhaiskasvatuksen opettajat sekä lastenhoitajat pitävät positiivista pedagogiikkaa vuorohoidossa rikkautena, jonka kautta pystytään tarjoamaan lapselle hyvät edellytykset elämään. Vuorovaikutus heijastuu ennen kaikkea ihmisten välisissä kohtaamisissa, jolloin myönteisen vuorovaikutuksen merkitys on suuri (Leskisenoja 2019, 37). Joillakin lapsilla ei ole mahdollisuutta kotona kokea läheisyyttä, läsnäoloa tai myönteisen vuorovaikutuksen hyviä puolia, jolloin vuorohoidossa korostuu ennen kaikkea se, että lapsi kokee itsensä näh-

dyksi ja kuulluksi. Vuorohoidossa ryhmäkoot ovat myös erilaiset kuin päiväkodin, jossa ei ole vuorohoitoa, jolloin positiivisen pedagogiikan merkitys kasvaa siinäkin suhteessa, että osa lapsista voi olla hyvin harvoin hoidossa. Lisäksi vuorohoidossa työntekijänä koettiin mahdollisuus toteuttaa itseään ja omaa ajatusmaailmaa paremmin.

Vuorohoidon haasteita nostettiin myös esille esimerkin valossa, jotta oppaassa olisi muistutus myös siitä, että kaikki ei välttämättä ole aina positiivista ja iloista. Kuten Leskisenoja (2019, 10) mainitsi nelitasoisesta ohjeesta opi, elä, opeta ja sulauta, täytyy jokaisen ensin itse sisäistää positiivisen pedagogiikan ydin. Tämän sisällyttäminen omaan arkeen ja toimintaan ei välttämättä ole kaikille itsestäänselvyys, jolloin henkilökohtaiset ongelmat voivat heijastua työhön.

Oppaassa olevaan positiivisen pedagogiikan toteutustapojen listaan on kerätty haastatteluissa ilmenneitä keinoja toteuttaa positiivista pedagogiikkaa. Tätä kautta tarjotaan mahdollisia vinkkejä siitä, kuinka positiivista pedagogiikkaa voidaan vuorohoidossa tai ylipäänsä varhaiskasvatuksessa toteuttaa. Listaan on koottu pedagogisista tuokioista aina arkipäiväisiin hetkiin sisällytettäviä toimintoja, joiden avulla positiivista pedagogiikkaa voidaan tuoda osaksi vuorohoidon ja mahdollisesti myös muiden päiväkotien toimintaa. Tämän jälkeen on kerätty materiaaleja, joita voidaan hyödyntää positiivisen pedagogiikan toiminnan suunnittelussa. Muun muassa Leskisenojan teoksista ”Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa – Toteuta käytännössä” sekä ”Positiivisen pedagogiikan työkalupakki” löytyy paljon erilaisia tapoja sisällyttää positiivista pedagogiikkaa toimintaan. Mukana on myös konkreettisia materiaalivinkkejä, kuten Huomaa hyvä! -materiaaleja.

Oppaan toinen osa käsittelee teoriaa, jonka pohjalta positiivista pedagogiikkaa toteutetaan. Teoriaosuudessa on nostettu esille positiivisen pedagogiikan määritelmä sekä PERMA-teoria, Viiden askeleen malli ja luonteenvahvuudet. Tarkoituksena on tarjota tietoa myös siitä, mistä positiivinen pedagogiikka on lähtöisin ja minkälaisia teoriapohjaisia menetelmiä sen toteuttamiseen on tarjolla. Suurin osa materiaaleista ja toteutustavoista on saanut viitteitä konkreettisten teorioiden pohjalta. Loppuun on listattu myös oppaan teorian laatimiseen käytetyt lähteet.

8.2 Positiivisen pedagogiikan muistilista

Positiivisen pedagogiikan oppaan, teorian sekä informanttien avulla kerätyn aineiston pohjalta on luotu vielä yksinkertaisempi muistilista, jonka varhaiskasvatussyksikkö voi kiinnittää haluamalleen paikalle. Muistilistaan on koottu aineiston analyysiä hyväksikäyttäen positiivisen pedagogiikan pääkohtia lyhyesti ja ytimekkäästi. Muistilistan tarkoituksena on olla nopeasti silmäiltävissä sekä muistinvirkistykseenä siitä, miksi positiivista pedagogiikkaa käytetään.

Muistilistaan on koottu kuusi kohtaa, joihin niin teorian kuin aineiston pohjalta kiteytyy positiivisen pedagogiikan ydin sekä yhdessä haastattelussa esiin noussut lainaus, joka sisältää positiivisen pedagogiikan idean. Nämä kohdat on muotoiltu lyhyiksi lauseiksi, jotta olisivat mahdollisimman helppolukuisia. Jokainen lauseen asia löytyy myös positiivisen pedagogiikan oppaasta.

Muistilistan pääkohdiksi nousivat lauseet; tuo ilo ja myönteisyys osaksi arkea, myönteinen vuorovaikutus mahdollistaa paljon, kannusta, rohkaise ja hyväksy, ole läsnä, tarjoa läheisyyttä sitä kaipaavalle sekä levitä elämän voimaa ja hyvää oloa. Lauseiden tarkoituksena on ennen kaikkea herätellä niiden lukijaa siihen, minkälainen oma suhtautuminen asioihin on ja kuinka positiivisesta näkökulmasta pienillä teoilla voi muuttaa oman tekemisen suuntaa.

Tavoitteena opinnäytetyössä oli luoda yksinkertaisia keinoja toteuttaa positiivista pedagogiikkaa. Tavoitteiden muodossa muistilista (liite 2) on onnistunut, sillä sen kokonaisuus on lyhyt ja selkeä. Lauseiden sisältö on tarkkaan mietitty, jotta jokainen lause vastaa niin opinnäytetyössä kuin positiivisen pedagogiikan oppaassa (liite 1) pohjustettua teoriaa. Lisäksi oli tärkeää saada lauseisiin myös informanttien ääni kuuluviin, joka myös onnistui tavoitteita noudattaen.

8.3 Tuotoksen arviointi

Salosen (2013) tarkistusvaiheessa toimijat arvioivat yhdessä syntynyttä tuotosta. Tässä opinnäytetyössä tarkistusvaihe on sisällytetty kuitenkin valmiin tuotoksen arviointiin, sillä palautteen perusteella opinnäytetyön tuotosta ei ole enää muokattu. Opinnäytetyöstä pyydettiin toimeksiantajilta palaute, jotta

tuotoksien pohjalta pystyttiin pohtimaan myös mahdollisia jatkokehitysehdotuksia. Arvioinnin aikana valmis tuotos toimitettiin molempien toimeksiantajien, eli Kotkan ja Haminan vuoropäiväkotien, edustajille, ja sitä kautta levitettiin molempien päiväkotien työntekijöille.

Opas on rakennettu siten, että käytännön läheiset asiat ovat oppaan ensimmäisessä osassa ja teoriapainotteiset asiat toisessa osassa. Tällä varmistetaan sitä, että opas ei jäisi vain hyllyyn pölyttymään, vaan olisi helposti selattavissa. Kokonaisuutena oppaasta tuli sellainen kuin olimme ajatelleetkin, ja sen sisältö vastaa sitä, mitä lähdimme opinnäytetyönä toteuttamaan. Teoriaosuus pyrittiin tiivistämään mahdollisimman helppolukuiseksi ja tiiviiksi kokonaisuudeksi, ja tässä onnistuimme. Aiheena positiivinen pedagogiikka on kuitenkin laaja, jonka takia opas on vain pintaraapaisu positiivisen pedagogiikan toteuttamiseen. Materiaalia olisi ollut laajempaankin oppaaseen, mutta halusimme säilyttää oppaan sisällön tiiviinä.

Tavoitteena oli löytää yksinkertaisia keinoja hyödyntää positiivista pedagogiikkaa varhaiskasvatuksen vuorohoidossa. Onnistuimme oppaassa tässä mielessämme hyvin. Oppaaseen on koottu lyhyesti positiivisen pedagogiikan toteutustapoja ja laadinnassa on otettu huomioon haastatteluissa esiin nousseita varhaiskasvattajien ajatuksia ja tapoja.

Suosittelimme oppaan käyttöä vuoropäiväkodeissa, mutta sitä voidaan myös soveltaa muihin varhaiskasvatusyksiköihin. Opasta voitaisiin hyödyntää myös esimerkiksi työyhteisön palaverissa. Oppaasta voi olla hyötyä varhaiskasvattajille, joille positiivisen pedagogiikan toteuttaminen on uutta, mutta myös kokeneillekin varhaiskasvattajille. Kehittämisehdotuksiksi nousi ajatus siitä, että oppaaseen olisi voinut sisällyttää positiivisen pedagogiikan toimintatuokioita, jotka on ohjeistettu alusta loppuun.

Kokonaisuutena muistilista (liite 2) vastaa opasta ja siinä mainittuja asioita. Muistilistan rakenne muotoutui helppolukuiseksi ja vastasi ajatustamme. Muistilistan asiat päädyttiin kasaamaan käskymuotoon, jotta asiasisältö tulisi selkeämmin esille. Muistilista vastasi myös ulkonäöllisesti oppaan teemaa, ja toimii

väriykseltään myös mustavalkoisena. Muistilistasta saa poimittua nopeasti yksinkertaisia tapoja toteuttaa positiivista pedagogiikkaa varhaiskasvatuksen vuorohoidossa.

Toimeksiantajilta saadusta palautteesta kävi ilmi, että opas herätti ajatuksia varhaiskasvatuksen henkilökunnassa ja auttoi pohtimaan omaa työskentelyä sekä toimi itsearviointin edesauttajana. Lisäksi ajatus siitä, että opasta voisi käyttää esimerkiksi työpaikan kehittämispäivässä koko henkilökunnan keskustelun herättäjänä ja työyhteisön toimintamallien reflektoinnissa. Käytännön vinokit yhdistyvät hyvin teoriaan. Oppaaseen liitetyt henkilökunnan esimerkit koettiin hyväksi lisäksi positiivisen pedagogiikan teoriaa, ja kokonaisuutena opas toi hyvin esille sen, millainen merkitys positiivisella pedagogiikalla on vuorohoidossa. Työntekijälle tulee vahvistusta teorian kautta siihen, kuinka tärkeää on ottaa käytännössä positiivista pedagogiikkaa käyttöön. Opas on selkeä ja hyvä kokonaisuus.

Toimeksiantajan palautteessa nousi esille myös se, että oppaaseen (liite 1) koottu lista konkreettisista toimintamalleista ja ideoista jää melko suppeaksi. Lisäksi positiivisen pedagogiikan toteutuminen vuoropäiväkodeissa olisi voitu nostaa esille vielä laajemmin. Kuitenkin lähdeluettelon avulla tarkennuksien ja tiedonhaku onnistuu.

Palautteen mukaan oppaassa olisi voitu vielä selkeämmin korostaa luonteen-
vahuuksiin keskittyvää kasvatusta, sillä sen koettiin olevan oppimisen kannalta pitkäkestoisempaa ja johtavan tasapainoiseen elämään. Sitä kautta tiedon ja taidon opettamisen lisäksi olisi pystytty edistämään laajemmin hyvinvointia. Myös vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön merkitys nousi esille palautteesta, sillä vanhempien kanssa käytyjen keskustelun pohjalta saadaan lapselle ja perheelle mahdollisimman positiivinen kokemus.

9 POHDINTA JA YHTEENVETO

Tässä luvussa pohditaan opinnäytetyön tutkijoiden ammatillista reflektiota, opinnäytetyötä kestäväen kehityksen näkökulmasta sekä tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Lopuksi esitetään jatkotutkimusehdotuksia tutkimusaiheesta.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut opettavaista ja mielenkiintoista. Yhteistyö ti-laajien kanssa sujui hyvin ilman suurempia ongelmia. Opinnäytetyön tekeminen on opettanut paljon tutkimustyöstä ja sen raportoinnista. Tutkimuksen tekeminen on ollut uusi asia molemmille tutkijoille, joten opinnäytetyön tekeminen tuntui aluksi sekavalta. Opinnäytetyön edetessä asiat kuitenkin selkenivät koko ajan lisää. Opinnäytetyötä tehdessä refleктоimme paljon, mikä auttoi avaamaan uusia näkökulmia. Pysyimme lähes opinnäytetyön suunnitelman aikataulussa. Tutkimuksen teoriaosuus on syventänyt omaa osaamistamme positiiviseen pedagogiikkaan liittyen. Olemme ymmärtäneet positiivisen pedagogiikan merkityksen etenkin varhaiskasvatuksen vuorohoidossa. Opinnäytetyön tekemisen myötä on vahvistunut näkemys myös siitä, miten me haluamme tulevaisuudessa toimia ja tukea lasten myönteistä kasvua ja kehitystä. Opinnäytetyön avulla vahvistettu osaaminen aiheesta myös edesauttaa tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen kentällä toimimista.

Kestäväen kehityksen periaatteena on, että ketään ei jätetä kehityksessä jälkeen. YK on muodostanut kestäväälle kehitykselle tavoitteet, joita on yhteensä 17. Kestäväen kehityksen tavoitteita sovelletaan myös varhaiskasvatuksessa, ja muun muassa YK:n tavoitteet taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille ja taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet koskettavat vahvasti myös varhaiskasvatusta. (Suomen YK-liitto s.a.) Positiivisen pedagogiikan kautta voidaan myös pohtia YK:n asettamia tavoitteita, sillä positiivisen pedagogiikan tarkoituksena on ennen kaikkea mahdollistaa lapsen hyvinvointi sekä edesauttaa positiivisin keinoin lapsen oppimista aina varhaiskasvatuksesta asti.

9.1 Eettisyys ja luotettavuus

Kaikessa tutkimukseen liittyvässä toiminnassa halutaan välttää virheet, joten tutkimuksessa on arvioitava tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu esimerkiksi se, että tutkijat ovat toteuttaneet tutkimuksen suunnittelun, toteutuksen ja raportoinnin yksityiskohtaisesti ja tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaan. Hyvään tieteelliseen käytäntöön liittyy myös aikaisempiin tutkimustuloksiin viittaaminen asianmukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 111–118.) Pyrimme siihen, että tieto on luotettavaa ja ajantasaista. Jätimme pois aineiston etsimisessä liian vanhat tietolähteet ja rajana pyrimme pitämään 10 vuotta. Vertailimme myös lähteitä toisiinsa.

Tässä opinnäytetyössä on huomioitu eettisyys. Tutkimuslupa haettiin Kotkan ja Haminan kaupungeilta, sillä opinnäytetyön aineisto kerättiin haastatteluilla Meripirtin viikkopäiväkodista ja Keskikaupungin vuoropäiväkodista. Haastatteluja ennen päiväkodeille toimitettiin saatekirje (liite 5) ja suostumuslomakkeet (liite 6). Näin haastateltavat saivat tietoa opinnäytetyöstä ja siihen osallistumisesta.

Haastatteluun osallistuminen oli vapaaehtoista. Haastattelujen alussa varmistimme vielä, että haastateltava suostuu haastatteluun ja sen nauhoitukseen. Haastattelu äänitettiin aineiston keruun helpottamiseksi, jotta pystyimme litteroida haastattelun kirjalliseen muotoon. Haastattelujen materiaalit säilytettiin salanasuojatuilla tietokoneilla ja puhelimilla, joten ulkopuolisilla ei ollut pääsyä niihin. Haastatteluja litteroitiin niin, ettei ulkopuolisilla ollut mahdollisuutta kuulla niitä. Haastatteluaineistot hävitettiin asianmukaisesti opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Tutkimushaastatteluaineistojen keräämisessä ollaan aina tekemisissä sanojen ja merkitysten kanssa. Siksi myös haastattelun alussa avasimme positiivisen pedagogiikan käsitteen, jotta vastaajat ymmärsivät mitä käsitteellä tarkoitamme. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta keskeisintä onkin, että haastattelun vastaukset positiivisesta pedagogiikasta peilautuvat jossakin määrin teoriaan. Tämä tarkoittaa sitä, että meidän käsityksemme tutkijoina positiivisesta pedagogiikasta vastaa tutkittavien eli vuoropäiväkotien henkilöstön käsitystä

aiheesta. Tarkoituksena on näiden olettamuksien perusteella muodostaa tuotos, joka on pohjautunut teoriaan, mutta jakaa samalla vuoropäiväkotien omia toimivaksi todettuja toimintamalleja. (Vilka 2021, 99, 155.)

Keräsimme haastatteluun osallistuneiden henkilötiedoista vain ne millä on opinnäytetyön kannalta merkitystä. Kuitenkin kaikki henkilötiedot, joista haastateltavan voi tunnistaa, häivytettiin tuloksia raportoidessa, sillä näillä ei ole opinnäytetyön tuotoksen kannalta merkitystä. Haastateltavat eivät ole tunnistettavissa opinnäytetyöraportista eli yksityisyydensuoja säilyy. Opinnäytetyössä ei käytetä haastateltavien nimiä ja heistä paljastetaan ainoastaan ammattinimike. Yhdessä kysymyksessä pyrimme kysymään vain yhtä asiasisältöä.

Haastattelut järjestettiin Teams-haastatteluina. Eli haastattelut olivat verkko-haastatteluja, jotka tapahtuivat internetin välityksellä. Verkkohaastatteluiden sopiminen on joustavampaa, kun tutkijan ei tarvitse matkustaa haastateltavan luo. Sen toteuttaminen vaatii kuitenkin osaamista ja laitteita. Haastattelutilanne ei kuitenkaan ole aito, verrattuna normaaliin, perinteiseen haastatteluun. Tutkija ei voi nähdä kehonkieleen liittyviä asioita. Toisaalta haastateltava voi suhtautua tilanteeseen rennommin. (Kananen 2017, 115.) Haastattelut sujui muuten hyvin, mutta yhden haastateltavan kohdalla tuli teknisiä ongelmia, joten emme päässeet suorittamaan haastattelua alkuperäisenä ajankohtana.

Testasimme haastatteluun tarvittavien laitteiden toimivuudet etukäteen. Olimme molemmat paikalla haastatteluissa omilla koneillamme, mutta haastattelun toteuttamisesta vastasi aina vain toinen, jotta haastattelutilanne olisi mahdollisimman selkeä. Haastattelun lopuksi kiitimme yhteistyöstä ja pyysimme suostumusta mahdolliseen uusintahaastatteluun. Haastattelut suoritettiin lepohetken aikana, jolloin oli parhain mahdollinen hetki haastatteluun vastaajille. Kuitenkin yhden haastattelun aikana, haastattelua häirittiin avaamalla huoneen ovi. Tämä ei kuitenkaan vaikuttanut haastattelutilanteeseen. Etähaastattelut olivat toimiva ratkaisu ja onnistuivat hyvin. Kumpikaan meistä ei ollut aikaisemmin pitänyt haastatteluja, joten tilanne oli meille uusi.

9.2 Jatkotutkimusehdotukset

Jatkotutkimusehdotuksiksi nousivat ajatus siitä, voisiko opinnäytetyön ajatuksen toteuttaa myös päiväkodissa, jossa ei ole vuorohoitoa. Sitä kautta saisi uudenlaisia näkökulmia positiivisen pedagogiikan toteutustapoihin. Lisäksi opinnäytetyön hyödyn arvioiminen tulevaisuudessa, eli onko positiivisen pedagogiikan toteutumisen oppaasta ollut hyötyä, voisi olla yksi mahdollinen jatkotutkimus. Esille nousi myös ajatus siitä, että positiivinen pedagogiikka on myös vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Tämä voisi olla yksi mahdollisuus syventää ja jatkaa positiivisen pedagogiikan oppaan ideaa.

LÄHTEET

Ahonen, A. & Pesonen, T. 2020. Koronakriisin vaikutukset varhaiskasvatukseen. Talentia. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2020/04/Koronakriisin-vaikutukset-varhaiskasvatukseen.pdf> [viitattu 15.4.2021].

Avola, P. & Pentikäinen, V. 2019. Kukoistava kasvatustieteellinen pedagogiikan ja laaja-alaisen hyvinvointiopetuksen käsikirja.

Baker, L., Green, S. & Falecki, D. 2017. Positive early childhood education: Expanding the reach of positive psychology into early childhood. *European Journal of Applied Positive Psychology* 1, Article 8. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.thepositivityinstitute.com.au/wp-content/uploads/2017/04/BakerGreenFalecki-EJAPP-Positive-early-childhood-education.pdf> [viitattu 30.5.2021].

Coronavirus disease. 2020. WHO. WWW-dokumentti. Päivitetty 13.3.2021. Saatavissa: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19#:~:text=symptoms> [viitattu 27.5.2021].

Hotulainen, R., Lappalainen, K. & Sointu, E. 2014. Lasten ja nuorten vahvuuksien tunnistaminen. Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Teoksessa Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kaasinen, E. 2020. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatusryhmän toiminnassa. Laurea-ammattikorkeakoulu. Sosionomi (AMK). Opinnäyte. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020060517249> [viitattu 31.3.2021].

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 17.6.2021].

Koronavirus selkokielellä. 2021. Terveystieteiden tutkimuskeskus. WWW-dokumentti. Päivitetty 14.1.2021. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/materiaalipankki-koronaviruksesta/koronavirus-selkokielella>

Kotkan varhaiskasvatussuunnitelma 2019. 2019. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://peda.net/kotka/varhaiskasvatust/2019/vp3/kv2/ptpv:file/download/46199f59fc8b24e475e799f226cc75be6cfc08ac/Kotkan%20varhaiskasvatussuunnitelma%202019%20%281%29.pdf> [viitattu 31.3.2021].

Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L. 2014. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Teoksessa Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lampila, I., Lindholm, H. & Vatanen, J. 2020. Koronaviruspandemian tuomat muutokset päiväkodin arkeen. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020111723033> [viitattu 15.4.2021].

- Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. To-
teuta käytännössä. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 31.3.2021].
- Leskisenoja, E. & Sandberg, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka ja nuorten hy-
vinvointi. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 17.6.2021].
- Mitä on varhaiskasvatus s.a. Opetushallitus. WWW-dokumentti. Saatavissa:
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus> [viitattu
16.5.2021].
- O'Brien, C. 2012. Sustainable Happiness and Well-Being: Future Directions
for Positive Psychology. Saatavissa:
<https://www.scirp.org/html/26252.html?pagespeed=noscript> [viitattu
30.5.2021].
- Oireet ja hoito - koronavirus. 2021. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. WWW-do-
kumentti. Päivitetty 9.2.2021. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/oireet-ja-hoito-koronavirus> [viitattu 15.4.2021].
- Poikkeusolot s.a. Valtioneuvosto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/poikkeusolot> [viitattu 20.5.2021].
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäyte-
työhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. PDF-dokumentti.
Saatavissa: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf> [viitattu
7.6.2021.]
- Suomen YK-liitto. s.a. Kestävän kehityksen tavoitteet. WWW-dokumentti. Saa-
tavissa: <https://www.ykliitto.fi/yk-teemat/kestavan-kehityksen-tavoitteet> [viitattu
30.5.2021].
- Trogen, T. 2020. Positiivinen kasvatus. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Saa-
tavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 31.3.2021].
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. E-
kirja. Helsinki: Tammi. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 22.5.2021.]
- Uusitalo-Malmivaara, L. 2014. Positiivinen psykologia – mitä se on? Uusitalo-
Malmivaara, L. (toim.) Teoksessa: Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä:
PS-kustannus.
- Ranta, S. 2020. Positiivinen pedagogiikka suomalaisessa varhaiskasvatuk-
sessa ja esiopetuksessa. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väi-
töskirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-217-7> [viitattu 31.3.2021].

Soppela, M. 2016. Positiivisen pedagogiikan ulottuvuudet alkuopetuksessa. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201610074295> [viitattu 31.3.2021].

Valmiuslaki 29.12.2011/1552.

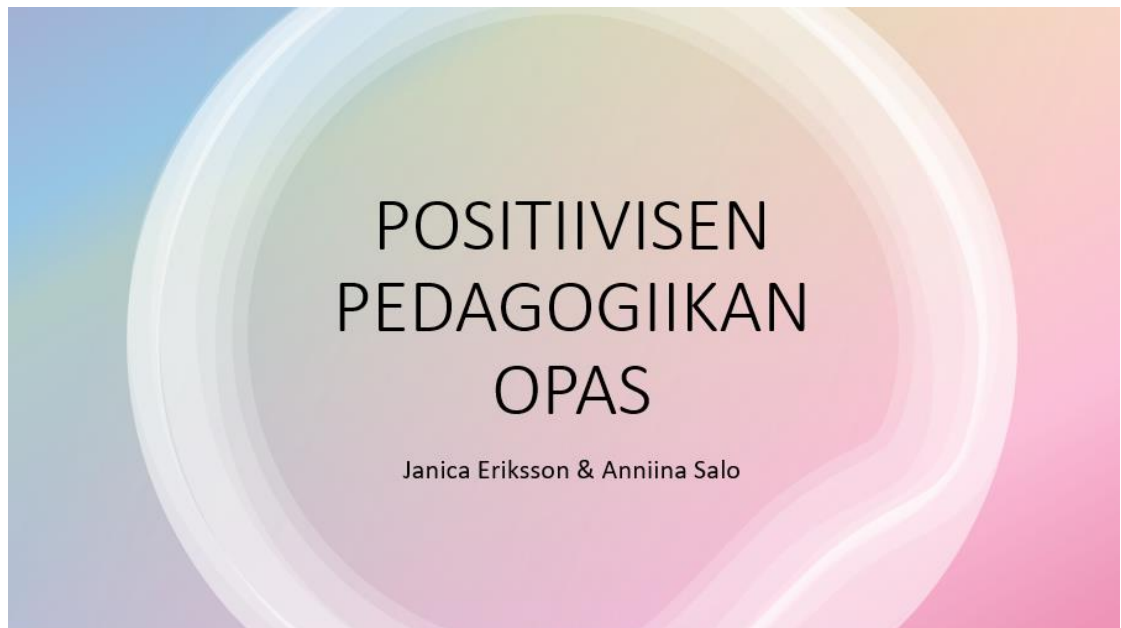
Varhaiskasvatustilaki 540/2018.

Varhaiskasvatussuunnitelma 2019. 2019. Haminan lasten ja nuorten lautakunta. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.hamina.fi/asukkaalle/wp-content/uploads/sites/12/2019/07/Vasu_2019.pdf [viitattu 31.3.2021].

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. 2018. Opetushallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf [viitattu 31.3.2021].

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5.painos. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 4.4.2021].

Vuorikari, S. 2019. "Hienoa, sinulla on jo toinen sukka jalassa!" Varhaiskasvattajien kokemuksia positiivisesta pedagogiikasta. Karelia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201905129312> [viitattu 31.3.2021].

Sisällys

Lukijalle	3
Positiivinen pedagogiikka on...	4
Positiivinen pedagogiikka vuorohoidossa	5
Toteutustapoja	8
Positiivisen pedagogiikan materiaaleja	9
Positiivinen pedagogiikka	11
PERMA-teoria	12
Viiden askeleen malli	13
Luonteenvahvuudet	14
Lähteet	15

Lukijalle

- Tämän oppaan tarkoitus on tukea positiivisen pedagogiikan käyttöä varhaiskasvatuksen vuorohoidossa. Vuoropäiväkodeissa lapset saattavat viettää aikaa enemmän kuin normaalissa päiväkodissa, joten on tärkeää toteuttaa positiivista pedagogiikkaa koko päivän ajan.
- Oppaaseen on koottu tietoa positiivisesta pedagogiikasta sekä konkreettisia vinkkejä sen toteuttamiseen. Lopussa on luettelo lähteistä, joista olemme koonneet tiedot opasta varten.
- Tämän oppaan ovat tehneet Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta Janica Eriksson ja Anniina Salo osana opinnäytetyötään syksyllä 2021.

3

Positiivinen pedagogiikka on...

4

Positiivinen pedagogiikka vuorohoidossa

- Vuorohoidossa ryhmäkoot vaihtelevat, joten välillä lapsia voi olla enemmän ja välillä vähemmän ja tämä tulee huomioida toiminnassa.
- Jotkut lapset saattavat olla vuorohoidossa vain harvoin, jonka takia on entistä tärkeämpää, että lapsi tuntee itsensä nähdyksi ja kuulluksi.
- Jos lapsella ei ole kotona niin hyvät edellytykset saada positiivista palautetta tai lapsen vahvuuksia ei pystytä samalla tavalla huomioimaan sekä hyödyntämään, on positiivinen pedagogiikka entistä tärkeämpää.

"- aikuisen semmonen lämmin läsnäolo koska täälhän lapset on tosi pitkiiki pätkee hoidos ja on enemmän sit sitä äitin ja iskän ikävää."

"- täälhän on se rikkaus et niit aikuisii on enemmän, että jos jonkun kanssa sulla ei nyt ihan suju niin sitten jonkun toisen kaa sul voi sujuu - -"

5

Positiivinen pedagogiikka vuorohoidossa

- Positiivinen pedagogiikka mahdollistaa työskentelemisen oman elämäntarkoituksen lähellä, sallii empaattisen kasvattamisen ja ratkaisukeskeisemmän työskentelytavan.
- Positiivinen pedagogiikka antaa pohjan sille, että lapset eläisivät luottaen vahvuuksiinsa ja voivat hyvin.
- Vuorohoidossa positiivinen pedagogiikka mahdollistaa välillä pienten ryhmäkoiden takia lapsen yksilöllisen huomioimisen ja osallistamisen. Tunnetaan lasten vahvuudet ja voidaan käyttää niitä hyväksi.
- Vuorohoidossa on mahdollisuus toteuttaa itseään työssä paremmin kuin normaalissa päiväkodissa esimerkiksi muuttamalla arkea yllättäen.

"Jos siihen positiiviseen pedagogiikkaan panostaa niin kyllä just ne lapset ketkä on vähemmän hoidossa niin saa enemmän"

"Yhten viikonloppun me leivottii lasten kaa muffinsei ja kyselin minkälaisia työ haluatte tehdä – ne oli kauheen innoissaa siitä, että he sai päättää mitä leivotaan"

6

Positiivinen pedagogiikka vuorohoidossa

- Positiivisen pedagogiikan käytön haasteena voi olla henkilökohtaisten ongelmien heijastuminen työhön sekä oma asenne.
- Haastavampien lasten kanssa saattaa joskus väsyä jatkuvaan kieltämiseen ja estämiseen.
- Haasteena positiivisen pedagogiikan käytössä voi olla myös lasten ja aikuisten vaihtuvuus, suuret ryhmäkoot, eri-ikäisten sekoittuminen ja varalasten mahdollinen suuri määrä.
- Vuorokausirytmii antaa vuorohoidossa tietyt raamit monelle toiminnalle.

”Ni sit et siin muistais aina et ku jokaises lapses on ne hyvät puolet ni kaivaa ne hyvät sielt kaiken sen ikävän käytöksen alta ja keskittyy niihin ja muistaa heillekin sit aina kertoo et kui ihanii he on et vaik se käytös ei aina oo niin ihanaa mut lapsi itse on ihana”

7

Toteutustapoja

- Erilaiset projektit, joissa lapsi pääsee vahvuksiineen nousemaan esille, esim. viikon tähti, voimaeläinprojektit ja kehutuoli
- Vahvuuskortit, jokainen lapsi ja aikuinen antaa hyvää palautetta kortin omistajasta. Kortit voi muotoilla teemaan sopiviksi, esim. tassut, erilaiset muodot tai eläimet
- Arjen tilanteisiin positiivisen pedagogiikan integroiminen, jolloin lapsi saa oivaltaa ja loistaa myös arkipäiväisissä asioissa
- Lapsen kannustaminen ja rohkaiseminen
- Uusien asioiden tuominen osaksi arkea
- Olla läsnä ja antaa jokaiselle lapselle mahdollisuus tulla nähdyksi ja kuulluksi sekä antaa mahdollisuus läheisyyteen
- Konkreettisina tapoina myös tarrojen käyttö, peukuttaminen, vihreät kortit ja taputtaminen, voimauttava valokuvaus, positiivinen CV, sekä turvallinen ja kiireetön ilmapiiri

8

Positiivisen pedagogiikan materiaaleja

- Huomaa hyvä! –materiaalit
- Erilaiset tunnekortit
- Oppi&ilo, Hoksaa tunteet! –peli
- Pauliina Avola ja Viivi Pentikäinen, Kukoistava kasvatus
- Eliisa Leskisenoja:
 - Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa – Toteuta käytännössä
 - Positiivisen pedagogiikan työkalupakki

TEORIA

Positiivinen pedagogiikka

- Positiivinen pedagogiikka perustuu positiiviseen psykologiaan ja sitä sanotaan myös vahvuuskasvatukseksi. Lapsi on aktiivinen toimija ja tärkeää on lapsen osallisuus, vahvuudet ja myönteiset tunteet.
- Varhaiskasvatuslaki sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sivuavat molemmat niin tavoitteissaan, arvoissaan kuin luomissaan teemoissa positiivisuuden merkitystä kasvatuksessa. Laki määrittelee varhaiskasvatusta myös samojen näkökulmien pohjalta, joihin positiivinen pedagogiikka perustuu. Positiivinen pedagogiikka kohtaa lain sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet toimien nykypäivänä niitä täydentävänä keinona.
- Taustalla neljäosainen ohje, jonka keskeisimmät pointit ovat "opi, elä, opeta ja sulauta". Jokainen edellä mainittu taso toimii vuorovaikutuksessa keskenään ja samanaikaisesti. Kasvatuksen pohjana on aikuisen oma positiivinen kasvu.

11

PERMA-teoria

- PERMA-teoria mahdollistaa hyvinvoinnin vahvistumisen samalla kun elementit vahvistuvat.
- Perustuu viiteen pääelementtiin: *positive emotions, engagement, relationships, meaning, accomplishment*, jotka vapaasti käännettynä tarkoittavat myönteisiä tunteita, toimintaan sitoutumista, ihmissuhteita, merkityksellisyyden kokemuksia sekä saavuttamista.
- Elementtejä voidaan kehittää samaan aikaan, jonka ansiosta hyvinvoinnin vahvistuminen on kokonaisvaltaista.

12

Viiden askeleen malli

- Viiden askeleen malli on esimerkki positive-menetelmistä, joiden tavoitteena on ennen kaikkea aikuisen ja lapsen yhteys, joka toimii väylänä lapselle omaksua sekä oppia aikuiselta elämäntaitoja.
- Askeleita ovat nolla-askeleeksi nimetty puuttuminen, itsesääätely, empatia, miettiminen, kuuntelu ja ratkaiseminen.
- Tarkoituksena edistää positiivista kasvatusta ja antaa lapselle mahdollisuus oppia tilanteesta jotain uutta.

13

Luontevahvuudet

- VIA-luokittelun mukaan on olemassa 24 erilaista luontevahvuutta. Jokaisella ihmisellä on noin 3-7 ydinvahvuutta, jotka näkyvät toiminnassa, puheessa ja elämänvalinnoissa. Vahvuudet voivat muuttua ja myös muita kuin ydinvahvuuksia voidaan harjoitella sekä vahvistaa. Luontevahvuuksien käyttämisestä ja opettelemisesta on paljon hyötyä. Mitä nuorempana opimme tuntemaan luontevahvuutemme, sitä paremmin voimme hyödyntää niitä omassa elämässä.
- Luontevahvuudet voivat hiipua, jos niiden käyttäminen vähentyy tai niitä ei vahvisteta. Siksi on tärkeää, että luontevahvuuksia hyödynnetään jo lapsuudessa, jotta ne säilyvät ja siirtyvät aikuisuuteen. Vahvuuksia voidaan käyttää myös liikaa, joten on tärkeää, että aikuinen auttaa lasta löytämään tasapainon.

14

Lähteet

- Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa. Toteuta käytännössä. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 31.3.2021].
- Leskisenoja, E. & Sandberg, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka ja nuorten hyvinvointi. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 17.6.2021].
- Trogen, T. 2020. Positiivinen kasvatustieteellinen tutkimus. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 31.3.2021].
- Varhaiskasvatustieteellinen tutkimuslaki 540/2018.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. 2018. Opetushallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf [viitattu 31.3.2021].

POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA

"JOKASELLE TULIS SE TUNNE ET HE ON IHANII JA TÄRKEIT JA ARVOKKAITA IHAN SELLASENAA KU OVAT"

- TUO ILO JA MYÖNTEISYYS OSAKSI ARKEA
- MYÖNTEINEN VUOROVAIKUTUS MAHDOLLISTAA PALJON
 - KANNUSTA, ROHKAISE JA HYVÄKSY
 - OLE LÄSNÄ
- TARJOA LÄHEISYYTTÄ SITÄ KAIPAAVALLE
- LEVITÄ ELÄMÄN VOIMAA JA HYVÄÄ OLOA

Tutkimuslupahakemukset

KOTKAN KAUPUNKI Kaupunginjohtajan alaiset toiminnot Varhaiskasvatuksen vastuualue Varhaiskasvatusjohtaja	VIRANHALTIJAPÄÄTÖS § 04.05.2021	56	Sivu 1
---	--	----	---------------

Dnro D/1259/13.00.00/2021

Tutkimuslupahakemus, Salo Anniina ja Eriksson Janica

Valmistelija: Varhaiskasvatusjohtaja

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (XAMK) sosionomiopiskelijat Anniina Salo ja Janica Eriksson hakevat tutkimuslupaa opinnäytetyöhönsä liittyvää tutkimusta varten. Tutkimuksen nimi on Positiivisen pedagogiikan toteutuminen Kotkan ja Haminan vuoropäiväkodeissa. Tutkimus toteutetaan henkilökuntaa haastattelemalla. Kotkassa tutkimukseen osallistuu Meripirtin päiväkot. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää positiivisen pedagogiikan toteutumista Kotkan ja Haminan vuoropäiväkodeissa ja luoda näiden selvitysten pohjalta opas sekä muistilista hyvistä tavoista toteuttaa positiivista pedagogiikkaa. Tutkimuslupa on käsitelty varhaiskasvatuksen johtoryhmässä 4.5.2021 §6.

Päätös: Tutkimuslupa hyväksytään.

Varhaiskasvatusjohtaja

Ote: Anniina Salo ja Janica Eriksson

HAMINAN KAUPUNKI

Varhaiskasvatuspäällikkö

PÄÄTÖS

Päivämäärä
27.04.2021

Dnro

§
/0

Asia, jota päätös koskee

Asiantonaiset

Selostus asiasta/
Perustelut

Päätös

Allekirjoitus

Tutkimusluvan myöntäminen
Anniina Salo ja Janica Eriksson
<p>Asianomaiset opiskelevat Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa ja tarvitsevat tutkimusluvan opinnäytetyötä varten.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää positiivisen pedagogiikan toteutumista Kotkan ja Haminan vuoropäiväkodeissa. Opinnäytetyössä on huomioitu myös ajankohtaisuus sisällyttämällä koronapandemian vaikutukset osaksi tutkimusta.</p> <p>Aineiston keruu tapahtuu haastattelulla, joka toteutetaan etähaastatteluna. Haastateltavina ovat Kotkasta kolme työntekijää ja Haminasta kolme työntekijää. Tarkoituksena on haastatella niin varhaiskasvatuksen opettajia, kuin varhaiskasvatuksen hoitajia. Haastattelujen kannalta pakolliset, kerättävät yksilöintitiedot ovat etunimi, sukunimi, sähköpostiosoite, ammattinimike, työkokemus ja työyksikkö. Haastattelut nauhoitetaan ja niiden aikana kerätään henkilötiedoista vain aiemmin mainitut. Kaikki henkilötiedot, joista haastateltavan voi tunnistaa, häivytetään raportointivaiheessa. Haastateltavat eivät ole valmiista opinnäytetyöstä tunnistettavissa. Opinnäytetyön julkaisun jälkeen haastattelumateriaalit eli kirjalliset muistiinpanot sekä äänitetyt haastattelut poistetaan.</p> <p>Tutkimus on kertaluonteinen ja ajoittuu ajalle 1.5.2021-1.10.2021. Opinnäytetyön tuotoksena on positiivisen pedagogiikan toimintatapojen opas sekä muistilista varhaiskasvatukseen.</p>
Myönnän Anniina Salolle ja Janica Erikssonille tutkimusluvan opinnäytetyön tekoon.

Haastattelurunko

1. Esitiedot:

1.1 Kummasta päiväkodista olet?

1.2 Työnkuva? Varhaiskasvatuksen opettaja vai varhaiskasvatuksen hoitaja

Positiivinen pedagogiikka tarkoittaa myönteistä lähestymistapaa asioihin, sekä myönteisen asenteen omaksumista osaksi omaa elämää, sen hyödyntämistä opettamisessa sekä sulauttamista osaksi arkipäiväistä toimintaa. Esimerkkejä positiivisen pedagogiikan käytöstä ovat positiivinen puhe, Huomaa hyvä! -kortit sekä vahvuuksien huomioiminen.

2. Millaisia positiivisen pedagogiikan toteutustapoja olet nähnyt työssäsi?

3. Miten sinä käytät positiivista pedagogiikkaa työssäsi?

3.1 Millaisia positiivisen pedagogiikan toteutustapoja haluaisit oppia käyttämään?

4. Minkälaisena koet positiivisen pedagogiikan käytön vuorohoidossa?

5. Millainen vaikutus positiivisen pedagogiikan toimintatavoilla voi olla...

5.1 aikuisiin?

5.2 lapsiin?

6. Miten koet poikkeusolojen (Covid-19) vaikuttaneen työtapoihisi?

7. Miten poikkeusolot (Covid-19) ovat vaikuttaneet positiivisen pedagogiikan käyttöön?

8. Mitä haasteita positiivisen pedagogiikan käytössä voi olla?

8.1 Mitä haasteita vuorohoidossa positiivisen pedagogiikan toteutumisessa voi olla?

9. Mitä positiivinen pedagogiikka mahdollistaa työssäsi?

9.1 Mitä positiivinen pedagogiikka mahdollistaa erityisesti vuorohoidossa?

10. Mitkä kolme sanaa kuvaavat sinusta parhaiten positiivisen pedagogiikan toteuttamista?

Saatekirje

Tiedote opinnäytetyöstä 2021

Hei, Olemme kaksi kolmannen vuoden sosionomiopiskelijaa Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta, Kotkan kampukselta.

Teemme opinnäytetyötä, jossa aiheena on positiivisen pedagogiikan toteutuminen Kotkan ja Haminan vuoropäiväkodeissa. Opinnäytetyö toteutetaan yhdessä Meripirtin ja Keskikaupungin päiväkotien kanssa. Keräämme aineistoa haastattelemalla päiväkotien varhaiskasvattajia koskien positiivisen pedagogiikan toteutumista. Haastattelut pyritään suorittamaan toukokuun aikana.

Opinnäytetyön tavoitteena on luoda uusia toimintatapoja päiväkoteihin toteuttaa positiivista pedagogiikkaa. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa opas positiivisen pedagogiikan käyttöön varhaiskasvatuksessa, sekä sen pohjalta koottu muistilista hyvistä tavoista toteuttaa positiivista pedagogiikkaa.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja haastattelu kestää noin 30 min. Haastattelut äänitetään ja haastattelumateriaalia käsittelee ainoastaan opinnäytetyötekijät. Valmiista opinnäytetyöstä ei voida tunnistaa haastateltavien henkilöllisyyttä ja haastattelun materiaalit hävitetään asianmukaisesti opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen.

Ystävällisin terveisin, Anniina Salo ja Janica Eriksson

Haastattelun suostumuslomake

Kirjallinen suostumus opinnäytetyöhön osallistumisesta

Osallistun vapaaehtoisesti Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoiden Anniina Salo ja Janica Eriksson opinnäytetyöhön positiivisen pedagogiikan toteutumisen selvityksestä vuoropäiväkodissa.

Olen tietoinen opinnäytetyön tarkoituksesta kartoittaa positiivisen pedagogiikan toteutumista vuoropäiväkodissa. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda uusia toimintatapoja päiväkodeihin toteuttaa positiivista pedagogiikkaa. Minulle on selvitetty mahdollisuus perua opinnäytetyöhön osallistuminen missä vaiheessa tahansa tutkimusta. Tällöin kaikki minua koskeva aineisto poistetaan tutkimusaineistosta.

Olen tietoinen, että opinnäytetyöhön osallistuminen tapahtuu nimettömänä, ja aineistoa käsitellään siten, että yksittäisten henkilöiden tunnistaminen on mahdotonta. Henkilötiedot, jotka haastattelua varten ovat pakollisia, kuten nimi, sähköpostiosoite ja työkokemus, säilytetään huolellisesti ja anonyymiteetti varmistuen.

Olen tietoinen, että haastattelu nauhoitetaan analyysiä varten. Julkaistavassa opinnäytetyössä haastateltavia ei mainita nimeltä ja tutkimusaineisto hävitetään asianmukaisesti.

Olen saanut opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot, ja minulla on mahdollisuus olla yhteydessä haastatteluun liittyvistä asioista. Halutessani saan haastatteluni kirjallisen version oikeudellisuuden tarkastamiseksi ennen sen julkaisua.

Tätä suostumuslomaketta tehdään kaksi kappaletta, joista toinen jää itselleni ja toinen Anniina Salolle ja Janica Erikssonille.

_____ / _____ 20____
Paikka Aika

_____ Nimen selvennys
Osallistujan allekirjoitus

_____ Janica Eriksson
Anniina Salo

Opinnäytetyön tekijöiden nimet ja yhteystiedot

Anniina Salo p. x, s.posti: x

Janica Eriksson, p. x, s.posti: x